

S2-kuviskerhon toimintamallin kehittäminen

Irinja Karjalainen

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

S2-kuviskerhon toimintamallin kehittäminen

Irinja Karjalainen

Sosionomi

Opinnäytetyö

Joulukuu, 2019

Irinja Karjalainen

S2-kuviskerhon toimintamallin kehittäminen

Vuosi

2020

Sivumäärä 60

Opinnäytetyön aiheena oli suunnitella S2-kuviskerhon toimintamalli luovan toiminnan työtapoja hyödyntäen ja toteuttaa toimintakerroille tukimateriaali suomea toisena kielenä puhuville lapsille. Yhteistyökumppanina opinnäytetyössä oli Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri ja sen ylläpitämä Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötao. Opinnäytetyön kohderyhmänä olivat asuinalueen 7-9-vuotiaat lapset.

Opinnäytetyön viitekehys rakentui monikulttuurisuudesta ja sensitiivisestä työtoteesta, osallisuudesta ja kotoutumisesta, suomen kielen taidon ja kielitietoisuuden tukemisesta, sekä luovan toiminnan työtavoista ja luovasta ryhmätoiminnasta. Toiminnallinen osuus muodostui työpajojen suunnittelusta ja niiden toteuttamisesta askarteluvideoiden muodossa. Opinnäytetyössä tehtiin myös ryhmäteemahaastattelu kehitystyön tueksi.

Aineiston perusteella luovat työtavat ylläpitävät ja kehittävät lasten suomen kielen taitoa ja eri aisteja monipuolisesti hyödyntämällä voidaan vahvistaa oppimista. Syntyvät kokemukset ja tunteet on hyvä purkaa työskentelyn aikana turvallisen kerhoryhmän rakentamiseksi. Luova toiminta lisää lasten mahdollisuuksia itseilmaisuuksiin, sosiaaliseen kohtaamiseen ja osallisuuden kokemuksiin. Sensitiivisen työtoteen avulla on mahdollista tukea lapsia monipuolisesti.

Tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa käytettiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen osallisuuden osa-alueiden 24 apukysymystä. Arvioinnin perusteella S2-kuviskerhon toimintamalli tarjoaa lapsille mahdollisuuksia sosiaaliseen kohtaamiseen, itseilmaisuuksiin ja eri roolien kokeilemiseen toiminnan aikana. Toimintamallin jatkokehittämisen aiheena voisivat olla yhteisötaide, sekä lasten turvataitojen käsittely. Kehitystyötä on seuraavaksi hyvä jatkaa yhdessä lasten kanssa.

Asiasanat: luova toiminta, monikulttuurisuus, osallisuus, suomi toisena kielenä

Irinja Karjalainen

Development of an operating model to a Finnish as a second language art course

Year

2020

Pages

60

The purpose of this thesis was to develop an operational model of the Finnish as a second language art course by utilizing the working methods of creative activities and by implementing support material for children who speak Finnish as a second language. The commissioner of this thesis was the Uusimaa district of the Mannerheim League for Child Welfare and the Hakunila Community House for Children and the Families maintained by it. The target group of the thesis was children aged 7-9 in the Hakunila residential area.

The theoretical framework includes multiculturalism and a sensitive approach to work, participation and integration, support for Finnish language skills and language awareness, as well as creative work methods and creative group activities. The functional part consisted of the planning of the workshops and their implementation in the form of craft videos. The thesis also included a group thematic interview to support development work.

Based on the material, creative working methods maintain and develop children's Finnish language skills and learning can be strengthened by combining different senses in many ways. The experiences and feelings that arise are good to open up during the work to build a safe course group. Creative methods increases children's opportunities for self-expression, social encounters and participation experiences. With the help of a sensitive work approach, it is possible to support children in many ways.

The evaluation was made through, 24 auxiliary questions from the areas of participation, developed by the Finnish Institute for Health and Welfare. Based on the evaluation, an operational model of the Finnish as a second language art course offered children opportunities for social encounter, self-expression and to try out different roles during the activity. The operating model could be further developed by introducing community art, as well as the support of children's safety skills. In addition, it would be important to continue the development work together with the children.

Keywords: creative methods, multiculturalism, participation, Finnish as a second language

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön tavoitteet	7
3	Monikulttuurisuus ja sensitiivinen työote	7
4	Osallisuus ja kotoutuminen	9
5	Suomi toisena kielenä ja kielitietoisuus	10
6	Luovat menetelmät ja luova ryhmätoiminta	13
7	Toiminnallinen opinnäytetyö ja monimetodisuus	15
8	Kerhon työpajojen ja askarteluvideoiden suunnittelu ja toteutus	17
8.1	Kynäpurkit	19
8.2	Tupsut	19
8.3	Paperihelmet	20
8.4	Slime eli lima	20
8.5	Juoksuhiikka	20
8.6	Karkkimaja	21
8.7	Sokerilinna	21
9	Haastattelu- ja päiväkirja-aineistojen purku ja analyysi	21
9.1	Aineistojen purku	24
9.2	Analyysin tulokset	25
10	Toimintamalli	27
11	Materiaalipaketti	30
12	Johtopäätökset	32
13	Eettisyys	33
14	Pohdinta	34
	Lähteet	38
	Kuviot	40
	Taulukot	40
	Liitteet	41

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on monikulttuuristen lasten osallisuuden ja kotoutumisen, sekä suomen kielen taidon ja kielitietoisuuden tukeminen. Yhteistyökumppanina opinnäytetyössä on Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri ja sen ylläpitämä Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötaalo. Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat Vantaan Hakunilan asuinalueen 7-9-vuotiaat lapset. Opinnäytetyö koostuu sekä toiminnallisesta että tutkimuksellisesta osuudesta ja sen tarkoituksena on kehittää luovan toiminnan työtapoja hyödyntävän S2-kerhon toimintamalli ja materiaalipaketti. Kerhon tavoitteena on monikulttuuristen lasten osallisuuden ja kotoutumisen tukeminen.

Opinnäytetyön aihe on lähtöisin kiinnostuksestani työhön monikulttuuristen perheiden parissa, suomi toisena kielenä -opetukseen ja kädentaitoihin. Olen aiemmin suorittanut taiteen kandidaatin tutkinnon ja myös sosiaalialan opinnoissa tekemäni projektit ovat vaikuttaneet aiheen ja yhteistyökumppanin valintaan. Näistä tärkeimpinä ovat Espoon Tyttöjen Talon kanssa toteutettu korupaja 10-16-vuotiaille tytöille ja toinen kotoutumisen tukemiseen liittynyt projekti Keravan Me-talolla. Tällöin muodostui ajatus lopputyön tekemisestä Me-talon toimintaa organisoivan Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin kanssa. Olin yhteydessä yhteistyökumppaniin lopputyön tiimoilta joulukuussa 2019 ja Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötaalo oli sopivasti aloittamassa toiminnan tammikuussa 2020.

Kevään 2020 poikkeustilanne on vaikuttanut siihen, miten opinnäytetyö on muotoutunut. Työ oli suunniteltu toteutettavaksi 1.-3.-luokan oppilaille järjestettävänä S2-kuviskerhona. Kerhon oli määrä alkaa 18.3.2020, mutta poikkeustilan vuoksi yhteisötaalo joutui siirtämään toiminnan verkkoon 16.3.2020 ja kerho jouduttiin perumaan. Näin ollen opinnäytetyön oli myös mukauduttava vallitsevaan tilanteeseen. Suunnittelemani kerhokertojen sijaan toteutin työpajojen aiheista askarteluvideot. Näin suunnitelmat oli mahdollista saada myös muille näkyvään muotoon, jotta kehitystyön toteuttaminen oli mahdollista. Videoiden ja tekemäni ryhmäteemahaastattelun pohjalta jatkoin kerhon ja sen materiaalipaketin suunnittelua.

Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle aiheanalyysistä, sekä erilaisten lähestymistapojen tarkastelusta yhteisötalon työntekijöiden kanssa. Pohdimme kohderyhmää perhetyön, sekä lasten ja nuorten kanssa tehtävän työn näkökulmista. Sen pohjalta valitsin näkökulman, josta lähdin lähestymään kehittämistoimintaa. Kerhon kehittämisprosessi on toteutettu etätyöskentelynä yhteistyössä yhteisötalon aikuisten kanssa. Opinnäytetyön viitekehys rakentuu monikulttuurisuudesta ja sensitiivisestä työtoteutuksesta, osallisuuden ja kotoutumisen, sekä suomen kielen taidon ja kielitietoisuuden tukemisesta, sekä luovan toiminnan työtavoista ja luovasta ryhmätoiminnasta. Näiden käsitteiden avaaminen toimii

kehittämistyön perustana opinnäytetyössä ja tarkastelen niitä ensin teoriapohjaisesti. Oma ammatillinen kokemukseni pohjautuu kuvalliseen ilmaisuun ja se on valittu siksi luovan ryhmätoiminnan pohjaksi.

2 Opinnäytetyön tavoitteet

Tämän opinnäytetyöprosessin tavoitteena on luovan toiminnan työtapoja hyödyntävän S2-kerhon toimintamallin ja sen materiaalipaketin suunnittelu ja toteuttaminen. Valmis materiaali on tarkoitettu Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalon työntekijöiden ja sen vapaaehtoistyöntekijöiden käyttöön koululaisten ohjauksessa. Opinnäytetyön tavoitteet keskittyvät toiminnalliseen kehitystyöhön, jonka oli alun perin tarkoitus rakentua osallistujien kokemuksen tutkimisesta ja osallistavasta havainnoinnista. Kevään 2020 poikkeustila muutti kuitenkin lähestymistavaksi itsereflektion ja hiljaisen tiedon keräämisen työntekijöiltä, mutta se ei muuttanut opinnäytetyön tavoitteita.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on S2-kerhon kehitystyö monikulttuuristen lasten osallisuuden ja kotoutumisen, sekä suomen kielen taidon ja kielitietoisuuden tukemiseen. Kehitettävän kerhon tarkoituksena on toimia matalan kynnyksen kohtaamispaikkana ja tukea lasten sosiaalisia kohtaamisia ja suomen kielen taitoa. Kehittämistehtävän tavoitteena on selvittää, miten ohjaaja voi luovan toiminnan työtapojen kautta tukea lasten osallisuutta ja kotoutumista, sekä suomen kielen taitoa ja kielitietoisuutta? Kysymyksen kautta on tarkoitus löytää huomioitavia asioita S2-kerhon toimintamallia ja materiaalipakettia varten.

Opinnäytetyössä henkilökohtainen tavoitteeni on kehittyä ohjaajana, sekä kehittää ja syventää ammattitaitoani monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa työskentelyssä. Lasten ohjauksen jäätyä pois suunnitelman muuttuessa, jäi keskeiseksi ohjaajana kehittymisen näkökulmaksi itsereflektion merkitys. Tavoitteeni on lähestyä tapoja tukea lasten suomen kielen taidon kehittymistä ja sitä kautta heidän mahdollisuuttaan vuorovaikutukseen. Henkilökohtaisena tavoitteena on myös harjoitella kokonaisuuden hallintaa suunnittelemalla S2-kerho kokonaisuutena toimintamallista materiaalipakettiin asti.

3 Monikulttuurisuus ja sensitiivinen työote

Tarkoitukseni on aiheeseen liittyviä käsitteitä avaamalla luoda tiedollinen perusta suunnittelun pohjalle ja käsittelen ensin monikulttuurisuutta ja sensitiivistä työotetta. Monikulttuurisuus on käsitteenä laaja ja monisyinen. Siihen liittyy etnisyys, kulttuurit, kielet, uskonnot ja maailmankatsomukset, mutta myös sukupuolikysymykset, seksuaalinen suuntautuminen, sekä vammaisuus, syrjäytyminen ja sosioekonominen asema.

Monikulttuurisuus voidaan määritellä monina erilaisina kulttuureina ja niiden välisinä suhteina. Kulttuurit ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa ja jatkuva muuttuminen on niille ominaista. Yhteiskunnassa kulttuuri liittyy kaikkiin. Puhutaan valtaväestöstä ja vähemmistöistä, mutta eri ryhmien sisältä löytyy myös yksilöllisiä eroavaisuuksia ja ääri-ilmiöt ovat löydettävissä niin valtaväestön kuin vähemmistöjenkin sisältä. Kulttuureja käsitellään usein ikään kuin muuttumattomina, jolloin niihin liitetään stereotyyppinen ajattelu. Se on haaste, sillä ihminen voidaan silloin nähdä ennalta määriteltynä, mikä voi olla yksilön kehityksen kannalta tuhoavaa. Jokainen asiakas tulee kohdata yksilönä ja on tärkeää tutustua juuri hänen taustaansa ja kokemuksiinsa. On myös hyvä huomioida, että sopeutuminen on kaksisuuntaista. Emme voi ajatella, että on vain tulijan tehtävä sopeutua. On myös tärkeää, että suomalainen yhteiskunta ja organisaatiot löytävät toimintamalleja maahan muuton tuomiin tarpeisiin. (Paavola & Talib 2010, 11, 26-28; Alitolppa-Niitamo & Säävälä, 5-7.)

Monikulttuurisella ohjauksella tarkoitetaan ammatillista vuorovaikutusta, jossa ohjaajalla ja ohjattavalla on erilainen kulttuurinen tai etninen tausta tai heillä on eri äidinkielet. Monikulttuurisessa ohjauksessa pyritään huomioimaan kulttuurierojen asettamat haasteet ja jännitteet vuorovaikutukseen. Ohjaaja pyrkii kohtaamaan ohjattavan kokonaisvaltaisesti ja etsimään yhdessä ratkaisuja ohjattavan kohtaamiin kysymyksiin. Monikulttuurisessa ohjauksessa pyritään ymmärtämään kulttuurin vaikutus ihmisiin, sillä se vaikuttaa tapaamme hahmottaa maailmaa ja ymmärtää asioita. Kulttuuri, jonka piirissä olemme kasvaaneet vaikuttaa ajatteluamme, arvopohjaamme ja käyttäytymismalleihimme. Monikulttuurinen ohjaus pyrkii huomioimaan kulttuurisia eroja ja ohjaajien on tärkeä ymmärtää eri kulttuuritaustoja ja niiden vaikutuksia valintoihin. Ohjaajan on myös tärkeä pyrkiä järjestelmällisesti reflektomaan omaa kulttuuritaustaansa ja sen vaikutuksia omaan käyttäytymiseensä. Näin hän pystyy monipuolisemmin ymmärtämään ohjattavien erilaisia taustoja ja niiden vaikutusta valintoihin. (Puukari & Korhonen 2013, 33, 36.)

Kulttuurit syntyvät erilaisille asioille, esineille ja ilmiöille annetuista merkityksistä ja koodeista. Ne ovat levinneet eri puolille maailmaa erilaisina variaatioina ja kulttuurit eivät ole sidoksissa valtioiden rajoihin tai ne eivät ole muutenkaan selkeärajaisia. Sensitiivisyydellä tarkoitetaan tässä työssä hienotunteisuutta ja herkkyyttä tunneälyssä, jonka avulla työntekijä kohtaa asiakkaan arvostaen häntä ihmisenä. Kulttuurisensitiivisessä työssä tiedostetaan ihmisen kokemusten, kulttuurien, maailmankatsomusten, kielten ja sosiaalisten statusten vaikutus hänen vuorovaikutukseensa. Parhaimmillaan kulttuurisensitiivisyys on osa jokapäiväistä kohtaamista asiakkaiden kanssa ja siihen liittyy keskeisesti myös itseymmärrys siitä, miten oma henkilöhistoria on ohjannut omaa kasvua ja arvomaailman muodostumista. Oman itsensä tuntemus on tärkeää, jotta sen kautta olisi mahdollista oppia ymmärtämään muista kulttuureista tulevia ihmisiä. Kulttuurisensitiivisyydessä on siis pitkälti kyse myös itsereflektiosta, jotta pystyy aidosti kohtaamaan erilaisuutta ja arvostamaan muita. Kulttuurisensitiivisellä työllä on tarkoitus auttaa asiakasta löytämään hänelle sopiva tapa elää

ja kasvaa eri kulttuurien joukossa. (Katisko 2016, 200-201; Pukari & Korhonen 2013, 36; Uusitalo-Herttua 2012, 132.)

Sukupuolisensitiivisellä työotteella tarkoitetaan kykyä kohdata ihminen huomioiden tämän sukupuoli-identiteetti ja sen rakentuminen. Sukupuolisensitiivisyys käsitteenä viittaa yhteiskunnan sukupuolille kohdistamiin odotuksiin. Sukupuolisensitiivisyys ohjaa tunnistamaan ja tiedostamaan nämä odotukset, mutta myös moninaistamaan ja tarjoamaan useampia vaihtoehtoja näihin miehille, naisille ja muunsukupuolisille asetettuihin odotuksiin. Sukupuolisensitiivistä toimintaa nähdään edeltävän tietoisuus sukupuolen vaikutuksesta ja rakentumisesta, sekä tasa-arvokysymyksistä. Myös omien ennako-odotusten tunnistaminen ja kyky kyseenalaistaa ja työstää niitä nähdään osana sukupuolisensitiivistä työtettä. Sukupuolisensitiivisyys nähdään tiedon, tiedostamisen ja omien käsitysten työstämisen yhdistelmänä ja sen voi nähdä näin henkilön mukana muuttavana ja muokkautuvana asiana. (Honkasalo 2011, 93; Uusitalo-Herttua 2012, 131-132.)

4 Osallisuus ja kotoutuminen

Koska suunniteltavan S2-kerhon tavoitteena on lasten osallisuuden ja kotoutumisen tukeminen, avaan seuraavaksi niitä käsitteinä. Osallisuus on kuulumista yhteisöön omalla itselle sopivalla tavalla. Se syntyy merkityksellisissä vuorovaikutussuhteissa ja antaa mahdollisuuden vaikuttaa elämän kulkuun. Osallisuus muotoutuu yksilöllisesti sosiaalisissa suhteissa ihmisiin, eläimiin ja elolliseen. Se on ihmisen yhteisyyttä toisiin. Osallisuus ei muodostu pelkästään yhteen kuulumisen tunteesta, vaan se on myös muiden mukaan ottamista omaan elämään. Se on vaikuttamista, mahdollisuuksia, toimintaa ja olemista. Osallisuus on jotakin mitä tapahtuu, mutta sitä ei voi pakottaa tapahtuvaksi. Se on erilaisten hyvinvoinnin lähteiden kohtaamista. Hyvinvoinnin lähteet ovat osin aineellisia kuten toimeentulo, asuminen, koulutus ja harrastukset ja osin aineettomia kuten luottamus, turva ja luovuus. (Isola ym. 2017, 3-5, 16-23.)

Osallisuuden katsotaan ilmenevän mahdollisuutena säädellä omaa olemistaan ja tekemistään. Siihen kuuluu myös toimintaympäristö, jota pystyy ymmärtämään, hallitsemaan ja ennakoimaan. Osallisuuden ilmenemismuotona nähdään myös itsensä ulkopuolelle vaikuttaminen asuinympäristössä, palveluissa ja yhteiskunnassa. Se voi olla vaikuttamista paikallisesti tai merkityksellisyyden luomista sosiaalisissa suhteissa ja vuorovaikutuksessa. Osallisuus on toimijuutta ja vaikutusmahdollisuutta rajoituksiin, omiin tarpeisiin ja käytettävissä oleviin resursseihin. (Isola ym. 2017, 3-5, 16-23.)

Osallisuutta pidetään taustatekijänä ihmisen kokemalle hyvinvoinnille. Hyvinvoinnin nähdään olevan yhteydessä siihen, että ihminen kokee olevansa oman elämänsä subjekti. Hän kokee,

toimii ja muovaa omaa elämäänsä. Tämä nähdään vastakohtana sille, että ihminen on erilaisten ammattikäytäntöjen ja muiden henkilöiden päätösten kohde. Osallisuuteen tarvitaan tunne siitä, että meillä on mahdollisuus vaikuttaa elämässämme tapahtuviin asioihin ja pystymme myös itse muokkaamaan ja tulkitsemaan koetun merkitystä. Tunne kuulumisesta johonkin ja merkityksellisyyden tunne luovat yhdessä osallisuutta. Tunne olemme osa yhteistä tilannetta ja pystymme jakamaan kokemuksen jonkun kanssa pystyen samalla vaikuttamaan tapahtumiin. (Huhtinen-Hildén & Karjalainen 2019, 13.)

Kotoutumisella puolestaan tarkoitetaan prosessia, jonka aikana maahanmuuttaja omaksuu tietoja, taitoja ja erilaisia toimintatapoja, joiden avulla hän pystyy toimimaan osana uutta yhteiskuntaa. Hän myös luo prosessin aikana uusia sosiaalisia verkostoja itselleen. Erilaiset toimijat voivat auttaa maahanmuuttajan kotoutumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Kotoutuminen voi onnistua vain, mikäli valtaväestön toimintatavat ja asenteet antavat siihen mahdollisuuden. Kotoutuminen onnistuu parhaiten silloin, kun yhteiskunnassa on yhteisesti luotu edellytykset sille, että maahanmuuttaja voi toimia tasa-arvoisesti yhteiskunnan jäsenenä, eikä se syrji ja eristä tulijoita. Onnistuneeseen kotoutumiseen sisältyy myös se, että maahanmuuttaja voi ylläpitää myös omaa kulttuurista erityisyyttään huomioiden ja hyväksyen yhteiskunnan säännöt ja lait. Kotoutunut osallistuu työelämään, koulutukseen tai muuhun toimintaan ja hallitsee yhteiskunnan virallisen kielen, niin että pystyy ilmaisemaan itseään ja olemaan vuorovaikutuksessa. Hyvin kotoutunut on luonut suhteita myös valtaväestöön, mutta arvostaa edelleen omaa kulttuuritaustaansa. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 6-7.)

5 Suomi toisena kielenä ja kielitietoisuus

S2-kuviskerhon on tarkoitus tukea lasten suomen kielen taitoa ja kielitietoisuutta. Tämän vuoksi avaan kielen oppimisen ja kielitietoisuuden käsitteitä. Kielellä tarkoitetaan kommunikaatiojärjestelmää ja sen oppimisessa tavoitellaan kielitaitoa, joka auttaa kommunikaatiossa ja viestinnässä muiden kanssa eli ilmaisemaan omia ajatuksia suullisesti tai kirjallisesti. Kielen avulla vaikutetaan muihin ihmisiin ja tavoitteena on halutun viestin perillemeno. Koska kieli on kommunikaatiojärjestelmä, se on myös sidoksissa vuorovaikutukseen muiden kanssa. Kieli on dynaamista ja eri käyttötilanteista riippuvaista. Se myös muuttuu ja kehittyy käyttäjien arjessa. Onnistuneeseen kommunikaatioon ei tarvita välttämättä kielipiillisesti oikeaa muotoa, vaan kommunikaation onnistuminen on itsessään arvostettua ja tärkeää. Kielen avulla muodostuu todellisuutta yhteisön ja yksilön ympärille. Se mahdollistaa yksilölle uuden oppimisen, vuorovaikutuksen muihin ja oman identiteetin rakentumisen. Kieli myös mahdollistaa yhteiskunnan kulttuurin siirtymisen eteenpäin. (Pietilä & Lintunen 2014, 20-21; Rapatti 2015, 56.)

Äidinkieli omaksutaan alitajuisesti vuorovaikutuksessa läheisiin ja se perustuu luonnolliseen kanssakäymiseen, jossa kommunikoidaan kielellä. Tärkeää on viestin välittyminen ja sen ymmärtäminen. Tähän ei sisällytetä virheiden korjausta tai kielen sääntöjen opettelua. Ihmisellä voi olla useampia äidinkieliä eli ensimmäisiä kieliä. Tällöin kieliä opitaan yleensä samanaikaisesti. Ihmistä kutsutaan tällöin kielen syntyperäiseksi tai natiiviksi puhujaksi. Syntyperäisen kielen puhujan kriteerinä nähdään, että puhuja on omaksunut kielen lapsena ja hänellä on tuntemusta ja intuitiota kieliopista, jota hän käyttää tarkasti, automaattisesti ja luovasti. Yhtenä kriteerinä on pidetty myös sitä, että puhuja identifioituu myös kieltä puhuvaan yhteisöön. (Pietilä & Lintunen 2014, 12-17; Rapatti 2015, 56.)

Toisella kielellä tarkoitetaan sitä, kun kieltä opitaan maassa, jonka luonnollinen kieli se on. Toinen kieli voi olla maan virallinen kieli tai ympäristön laajalti käyttämä kieli. Suomesta toisena kielenä (S2) puhutaan silloin, kun maassamme asuva oppii suomen kieltä oman äidinkieltensä/-kieliensä lisäksi. Termi ei kuitenkaan viittaa järjestykseen, jossa puhuja on eri kieliä oppinut. Toista kieltä voidaan myös omaksua erilaisissa ympäristöissä luonnollisessa kanssakäymisessä tai sitä voidaan oppia tiedostettuna toimintana luokkaoppimisena. Vaikka kielen opiskelu tapahtuisi luokassa ero oppimisen ja omaksumisen välillä ei kuitenkaan ole selkeä. Luokkaoppimisen lisäksi oppija omaksuu kieltä myös tiedostamattaan ympäristöstään. (Pietilä & Lintunen 2014, 12-17.)

Vieraan kielen oppimisella tarkoitetaan tiedostettua toimintaa, jossa opetellaan kieltä sääntöjen kautta, jotka auttavat oppijaa perustelemaan kielellisiä ratkaisuja. Vieraalla kielellä ei myöskään yleensä ole kohdemaassa virallisen kielen asemaa. Vaikka vierasta kieltä oppisi hyvin, käytetään puhujasta yleensä termiä pitkälle edistynyt. Tällöin henkilö voi esimerkiksi opettaa kieltä, vaikka se ei olisi hänen äidinkieltensä. Kaikessa kielen oppimisessa oli kyse sitten äidinkielestä, toisesta kielestä tai vieraasta kielestä on edellytyksenä, että oppija kuulee sitä ympärillään. Tätä oppijaa ympäröivää kieltä kutsutaan kielisyötteeksi. Kielen omaksumisessa on yleensä enemmän kielisyötettä tarjolla, kuin vieraan kielen oppimisessa. Oppija ei kuitenkaan pysty sisäistämään kaikkea ympärillään olevasta kielisyötteestä. Hänen omaksumastaan kielisyötteestä käytetään termiä hyödyllinen kielisyöte, joka on oppimisen kannalta ratkaisevassa asemassa. Oppimisen kannalta ratkaisevaa on myös, että oppijan huomio kiinnittyy kielisyötteen tärkeimpiin osiin. (Pietilä & Lintunen 2014, 12-17.)

Suurin osa suomalaisista on kasvanut ympäristössä, jossa puhutaan yhtä kieltä. Maailmanlaajuisesti katsottuna tämä on kuitenkin harvinaisempaa ja maapallolla suurin osa lapsista kasvaa kaksi- tai monikielisessä ympäristössä. Kaksi- ja monikielisyys on kuitenkin lisääntynyt myös Suomessa ja toimintatapoja monikielisessä ympäristössä halutaan kehittää. Monikielisuuden laajassa määritelmässä jokainen yhteisö ja yksilö nähdään monikielisenä. Tällöin syntyperäisten kielen puhujien lisäksi myös kaikki, jotka ovat opiskelleet vieraita

kieliä määritellään monikielisiksi. Myös kaikki kielelliset variaatiot kuten murteet ja eri tieteenalojen kielet voidaan nähdä osana monikielisyyttä. Kaikki yksilön osaamat kielet nähdään osana hänen kielellisiä voimavarojaan ja ne nähdään positiivisena voimana yksilölle ja hänen yhteisölleen. (Pietilä & Lintunen 2014, 11; Rapatti 2015, 58-59.)

Kielitietoisessa toiminnassa ohjataan ihmisiä arvostamaan kielellistä rikkautta ja eri kieliä tuodaan luontevasti yhteen. Kielellä on keskeinen rooli oppimisessa ja tietoa jäsennetään kielen ja kielten kautta. Eri kieliin ja voi liittyä vahvoja asenteita ja kielitietoisella toiminnalla tuetaan positiivista suhtautumista erilaisiin kieliin ja monikielisyyteen. Kielitietoisuuden toiminnan lähtökohtana on myös tunnistaa kielen merkitys vuorovaikutukseen ja nähdä eri kielet niin yksilön kuin yhteisön voimavarana. Jokaisella on edellytykset monikielisyyteen ja kieli nähdään kaikkea opetusta yhdistävänä tekijänä. Kielitietoinen toiminta ohjaa tutkimaan eri kieliä ja niiden ilmaisutapoja ja oppiminen voi tapahtua esimerkiksi eri kielisiä ilmauksia ja niiden merkityksiä vertailemalla. (Rapatti 2015, 55-59.)

Kielirikasteisella toiminnalla tarkoitetaan suppeampaa kaksikielistä toimintaa, jossa alle 25 % toiminnasta tai opetuksesta on järjestetty jollain muulla kuin päätoimintakielellä. Kielirikasteista toimintaa on mahdollista toteuttaa monilla eri tavoilla. Kielirikasteisen toiminnan tavoitteena on löytää uusia tapoja oppia vierasta kieltä käyttämällä sitä, toiminnassa ja opetuksessa mukana aidoissa vuorovaikutustilanteissa. Kielirikasteisella toiminnalla tähdätään myös muiden kielten ja lasten kielellisten resurssien huomioimiseen. Kielirikasteisen toiminnan tavoitteet ovat osin samoja kuin kielitietoisella toiminnalla ja niillä voidaan tukea toisiaan. (Hansell ym. 2020, 1-2.)

Selkokieli on kielen muoto, joka on helpompaa kuin yleiskieli. Se on mukautettu luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi sisältöä, sanastoa ja rakennetta muokkaamalla. Selkokieli on lukijalle kohdennettu kieli, joka pyrkii vastaamaan lukijan kielellisiin vaikeuksiin. Juuri kohdentaminen erottaa selkokielen yleiskielestä ja samalla se on yhdistävä tekijä erikoiskielen kanssa. Selkokieli käsittelee aiheita hyvin konkreettisesti ja siinä selitetään myös sellaisia sanoja, jotka yleiskielessä jätetään selittämättä. Yleiskieli on eri ikä- ja ammattiryhmien yhteinen kielimuoto, jossa käytetään yleisesti tiedettyä sanastoa. Yleiskielellä on laaja kieliyhteisö ja siinä selitetään erikoiskielen sanastoa. Erikoiskieli puolestaan on suunnattu tieteellisesti, ammatillisesti tai harrastukseen pohjautuen vaativaa ja abstraktia kieltä ymmärtäville. Erikoiskielelle on tyypillistä, että vain asiaan perehtynyt ymmärtää sen sisältöjä, sanastoja ja rakenteita. (Leskelä 2019, 89.)

6 Luovat menetelmät ja luova ryhmätoiminta

Opinnäytetyössä ja S2-kerhossa käytetään luovan toiminnan työtapoja ja avaan vielä viimeiseksi luovuuden ja luovan ryhmätoiminnan käsitteitä. Luovuus on ihmiselle synnynnäistä ja näkyy arjessa luovana ongelmanratkaisuna, ihmisen taiteellisena toimintana tai se voi viedä meidät yli arjen rajoitteiden. Rakennamme luovuuden avulla yhteyksiä tunteisiimme, meille merkityksellisiin asioihin ja ihmisiin. Yksi yhtenäisin seikka luovuuden määrittelemisessä on, että siinä syntyy jotain uutta. Jokaisella meistä on erilainen yhteys luovuuteen, sitä voidaan vahvistaa tai stressaavissa elämäntilanteissa yhteytemme luovuuteen voi kadota, kun voimat uupuvat emmekä pysty näkemään asioita enää uusista näkökulmista. Taide voi avata mielessä ja kehossa lukkoon juuttuneita tunteita ja taitoja tarjoamalla niihin symbolisen yhteyden. Taiteen avulla voimme ilmaista asioita, joille emme löydä sanoja. Se voi auttaa käsittelemään epäsuorasti elämässämme olevia asioita ja antaa uusia ja merkityksellisiä näkökulmia niihin. Luova toiminta synnyttää kohtaamispaikkoja, joissa voimme käsitellä niin omia ja muiden kokemuksia. Luovuuden avulla voimme saada kontaktin muihin, vaikka meillä ei olisi yhteistä kieltä. Luova ilmaisu ja taide auttavat meitä myös kohtaamaan vieraita kulttuureita. (Huhtinen-Hildén & Karjalainen 2019, 12-14; Järvilehto & Järvilehto 2019b, 44-51.)

Luovuus vahvistaa yksilön hyvinvointia lisäämällä esimerkiksi luottamusta, tunteiden ilmaisukykyä ja laajentamalla kokemusmaailmaa. Synnyttäessään positiivisia tunnekokemuksia luova toiminta voi vastata ihmisen tarpeisiin tuntumalla vapauttavalla ja virkistävällä. Se voi lisätä kokemuksemme vuorovaikutuksesta ja osallisuudesta. Musiikilla, kuvallisella ilmaisulla, kirjoittamisella, liikkeellä ja tanssilla, sekä draamalla on mahdollista vaikuttaa yksilön ja ryhmien hyvinvoinnin kokemuksiin, yhteisöllisyyteen ja mahdollistaa itseilmaisun toteutumista. Se tarjoaa toiminnallisia mahdollisuuksia omien kokemusten tutkimiseen. (Huhtinen-Hildén & Karjalainen 2019, 14.)

Kuvallinen ilmaisu mielletään ehkä useimmiten piirtämisenä ja maalaamisena, mutta se sisältää paljon muitakin visuaalisia valintoja. Esimerkiksi valokuvaamiseen liittyy paljon valintoja aiheen valinnasta sen rajaamiseen ja sommitteluun. Moni myös pitää kodin sisustamisesta, johon voi liittyä pitkiä prosesseja värien, muotojen ja mallien pohdinnasta. Kuvallista ilmaisua on siis toiminta, jonka avulla luodaan erilaisia tunnelmia käyttäen hyväksi värejä, muotoja ja sommittelua. Jokainen tekee päivittäin monia visuaalisia valintoja. Teemme valintoja omien mieltymysten mukaan ja niihin voi liittyä myös epävarmuuden tunteita. Sanana kuvataide voidaan ajatella itselle vieraana asiana, eikä sitä välttämättä mielletä osaksi omaa arkielämää. (Iivanainen 2019, 57-58.)

Kun tarkastellaan kuvallisten menetelmien käyttöä hyvinvointi- ja kasvatustyössä, on hyvä pitää mielessä, että taiteen näkökulmasta sillä on itseisarvo. Taide nähdään itsessään tärkeänä, eikä sitä arvoteta vain suhteessa asioihin, joihin sen kautta pystytään

vaikuttamaan. Taiteella voidaan pyrkiä esimerkiksi yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tai lisäämään hyvinvointia. Jokainen taiteilija kuitenkin määrittää taiteensa tavoitteet itse ja vastaanottajat kokevat sen omalla yksilöllisellä tavallaan. Koulussa voidaan opetella esimerkiksi värioppia tai sommittelua ja näillä nähdään olevan tarvetta yhteiskunnassa eri ammateissa toimimiseen. Koulun kuvataideopetuksen tavoitteena on visuaalisten taitojen ja kuvallukutaidon kehittäminen. Taideterapiassa taide on puolestaan terapian väline, jossa tavoitteet liittyvät siihen, miten taide ja sen tekemisen prosessit vaikuttavat ihmisiin. Taideterapiassa taiteen ja sen tekemisen herättämät tunteet ja ajatukset ovat keskiössä. On kuitenkin syytä erottaa taidepsykoterapia, joka perustuu psykologiseen tutkimukseen ja taidelähtöisten menetelmien muu käyttö. Taidepsykoterapiaa voi tarjota ainoastaan psykoterapiakoulutuksen suorittanut henkilö. Taiteellisia menetelmiä voidaan kuitenkin käyttää monipuolisesti ennaltaehkäisevässä sosiaali- ja terveysalan työssä. Tällöin voidaan tähdätä esimerkiksi hyvinvoinnin lisäämiseen, luovuuden herättelyyn tai kommunikaation parantamiseen. (Ivanainen 2019, 57-59.)

Jaamme ja osallistumme yhdessä myös luovan toiminnan toteuttamiseen ja se synnyttää vastavuoroisia kokemuksia. Sillä hetkellä emme välttämättä tarvitse sanoja tai yhteistä kieltä, vaan voimme kommunikoida esimerkiksi tanssin tai muun taiteen tekemisen kautta. Voimme kokea näin yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia. Osallisuuden kokemuksella ja yhdessä koetulla luovalla toiminnalla on todettu olevan yhteys. Luovuus voi tarjota meille mahdollisuuden irtautua oman arkemme yläpuolelle tai kohtaamaan sen realistisesti. Se voi tarjota hetken irtautumiseen tai oman itsensä kohtaamiseen sellaisena kuin olemme. Voimme olla vuorovaikutuksessa itsemme ja muiden kanssa. (Huhtinen-Hildén & Karjalainen 2019, 12-13.)

Luovaa ryhmätoimintaa tutkittaessa on havaittu sen helpottavan tunteiden tunnistamista ja tarjoavan uusia kanavia tunteiden käsittelyyn. Tässä toimivat sekä ryhmän vertaistuki ja tunteiden peilaaminen, mutta myös luovan toiminnan avulla voidaan tehdä tunteita itselle ja muille näkyväksi. Ajatusten prosessointi ryhmän jäsenenä muovaa myös omien kokemusten merkitystä sekä omien että muiden kokemusten kautta ja voi saattaa niitä uuteen valoon. (Huhtinen-Hildén & Karjalainen 2019, 17.)

Luovalla ryhmätoiminnalla on mahdollista muodostaa toimintaympäristö, jossa osallisuus ja toimijuus voivat vahvistua. Luovan ryhmätoiminnan kautta on mahdollisuus toimia vuorovaikutuksessa toisiinsa. Näin voi nähdä asioita uudesta näkökulmasta, peilata omia tunteita ja saada uusia kokemuksia. Luovan ryhmätoiminnan tavoitteena on prosessi, joka antaa kokemuksia ja mahdollisuuden reflektoida niitä. Päämääränä ei ole lopputulos vaan matka, joka tehdään. Luova ryhmäprosessi voi sisältää toiminnallisia harjoituksia hyödyntäen esimerkiksi musiikkia, tekstejä, valokuvia, kortteja, liikettä, tanssia, draamaa tai sirkusta. Se

voi pohjautua myös itselle tärkeisiin esineisiin, luonnonmateriaaleihin ja -ympäristöihin tai erilaisiin aisteihin. (Isola ym. 2017, 46-47.)

Luovan ryhmäprosessin suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioitavia vaiheita ovat virittäytyminen, sanoittaminen, jakaminen, palaute ja hyväksyntä. Virittäytyminen johdattelee etäännyttämään omista kokemuksista. Sanoittaminen voi olla kieltä, liikettä tai mitä tahansa luovaa tuotantoa, jolla syntyy uusia kokemuksia. Niitä reflektoidaan ryhmän turvallisessa ilmapiirissä, joko yksin tai yhdessä. Tämä antaa mahdollisuuden hyväksytyksi tulemisen kokemuksesta. Näin omaan elämäntarinaansa on mahdollista liittää uusia merkityksiä ja mahdollisuuksia. Luovassa ryhmäprosessissa vaiheet kulkevat limittäin. Reflektointi ja osallisuuden kokemukset ovat mahdollisia koko prosessin ajan. (Isola ym. 2017, 46-47.)

7 Toiminnallinen opinnäytetyö ja monimetodisuus

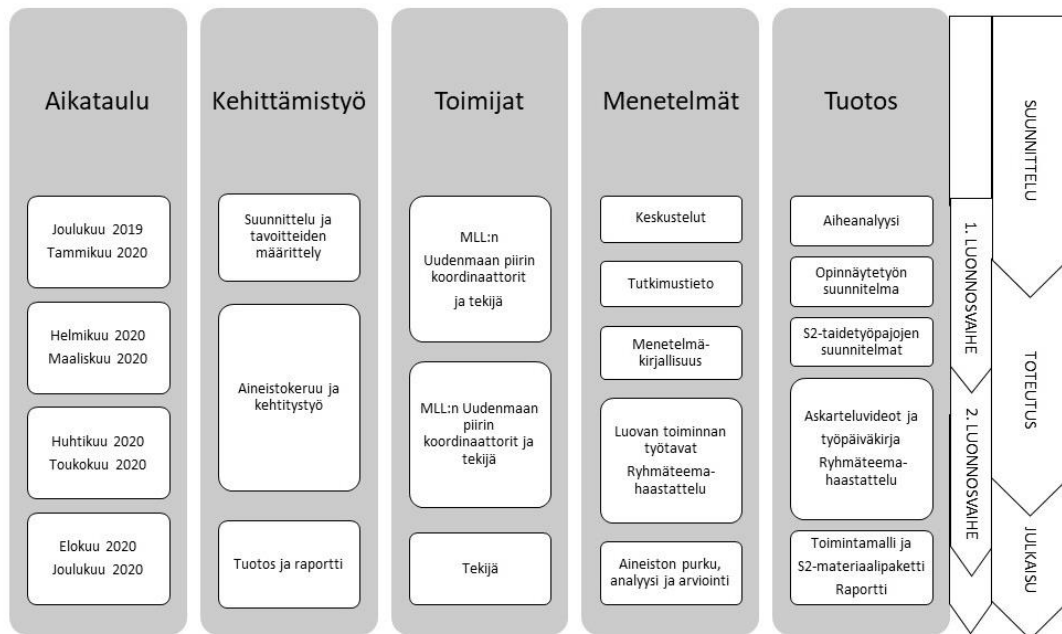
Tämä opinnäytetyö toteutetaan toiminnallisena opinnäytetyönä, johon yhdistetään kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Salonen (2013) pitää toiminnallista opinnäytetyötä yhtenä kehittämistoiminnan alakäsitteenä. Kehittämistoimintaa hän pitää yläkäsitteenä toiminnalle, jonka perusteella syntyy uusi asia. Toiminta kuitenkin pitää sisällään sen kokonaisymmärtämisen, työskentelyn ja kuvauksen eli käsitteellisen kehyksen. Kehittämishanke sisältää näin eri vaiheet: vaiheistamisen, toimijat, tutkimisen ja kehittämisen menetelmiä, materiaaleja ja aineistoja, toiminnan dokumentointitapoja, analyysitapoja ja lopulta tuotoksen. (Salonen 2013, 7.)

Opinnäytetöiden eri muodot toiminnallinen, tutkimuksellinen ja taiteellinen, sisältävät kaikki; tietoperustan, toimijat, menetelmät, materiaalit ja aineiston, sekä tuotoksen tai tuloksen. Niiden etenemistapa on myös sama aiheenvalinnan, rajauksen, työskentelyn suunnittelun ja organisoimisen kautta tuotokseen ja arviointiin. Erona tutkimukselliseen opinnäytetyöhön, jonka lopputuloksena syntyy uutta tietoa tutkimusraportin muodossa, toiminnallisessa opinnäytetyössä opiskelija tekee tuotoksen (esim. malli, opas, esite, perehdytyskansio tai prosessikuvaus). Toiminnallisen opinnäytetyön edellytyksenä myös on, että sen eteneminen edellyttää eri vaiheissa mukana olevia toimijoita. Kolmantena näyttäytyy ero dialogisessa vuorovaikutussuhteessa, joka toiminnallisessa opinnäytetyössä etenee toiminnan vaiheiden kautta kohti tuotosta useamman toimijan kanssa tietyssä toimintaympäristössä, tutkimuksellisessa opinnäytetyössä tämä dialogi on kärjistäen monologinen. Toiminnallisen opinnäytetyön dialoginen vuorovaikutussuhde näkyy keskusteluina, arviointina, toiminnan uudelleen suuntaamisena, vertaistukena, sekä palautteen antona ja vastaanottona eli ihmisten välisenä sosiaalisena vuorovaikutuksena. (Salonen 2013, 6-7.)

Tutkimuksellinen kehittämistoiminta sisältää tutkimuksellisia elementtejä, mutta eri tavoin kuin ne akateemisessa tieteen tekemisessä ja tutkimustyössä perinteisesti ymmärretään. Näitä elementtejä ovat universalismi, yhteisöllisyys, puolueettomuus ja kriittinen tarkastelu. Toiminnallinen, tieteellinen ja taiteellinen opinnäytetyö sisältävät usein päällekkäisiä tunnuspiirteitä. Kehittämistoiminnalle tunnusomaista on sitoutuminen käsitteisiin, uutuusarvo, saatava hyöty tai tulos, käytettävyys, toimijavetoisuus ja näkyvä toiminta, sekä ainutkertaisuus, suunniteltu konkreettinen tuotos, suljettu tai avoin toiminta, ohjausorganisaatio ja aika- ja paikkasidonaisuus. (Salonen 2013, 7, 12-13.)

Tässä opinnäytetyössä yhdistetään luovan toiminnan työtapoja ja kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Näin kehitystyöhön saadaan laajempi näkökulma. Monimetodisuuden etuna nähdään yhden menetelmän kautta syntyvien selvien tulosten ja niiden oikeellisuuden kyseenalaistaminen. Toisen menetelmän kautta saattaa syntyä erilaisia tuloksia, mikä poistaa perusteettoman varmuuden yhden menetelmän kautta saatujen tulosten oikeellisuudesta. (Hirsjärvi & Hurme 2018, 38-40.)

Tämän opinnäytetyön kehittämistyö (kuvio 1) alkoi joulukuussa 2019 suunnittelusta ja tavoitteiden määrittämisestä yhdessä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin koordinaattorien kanssa. Keskustelujen kautta etenin aiheanalyysiin ja opinnäytetyön suunnitelmaan, sekä kävin samalla läpi teoriakirjallisuutta. Tein helmikuun aikana ensimmäiset suunnitelmat kerhoa varten ja valmistin askarteluohjeet ja mallityöt seitsemään työpajaan, joista esimerkkinä Tupsu-työpajan materiaali (liite 1 ja liite 2). Kutsun myöhemmin tätä vaihetta ensimmäiseksi luonnosvaiheeksi. Kerho oli alun perin suunniteltu alkamaan 18.3.2020. Suunnitelmaan tuli kuitenkin muutos poikkeustilan vuoksi ja kerho jouduttiin perumaan. Tällöin mietin uusia mahdollisuuksia jatkaa työtä ja päätin kuvata työpajat askarteluvideoiksi. Pidin kuvaamisen aikana työpäiväkirjaa itsereflektion ja ammatillisen kehittymisen tueksi. Toukokuussa tein kuvaamaani videomateriaaliin pohjautuen Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin työntekijöille yhteisen ryhmäteemahaastattelun (liite 3). Sen tarkoituksena oli nostaa esiin S2-kerhon suunnittelussa huomioitavia seikkoja ja muodostaa yhteinen kanta kerhoon valittavista työpajoista, sekä osasta käytäntöjä. Tätä työvaihetta kutsun myöhemmin toiseksi luonnosvaiheeksi. Keräämäni päiväkirja- ja haastatteluaineiston pohjalta tein analyysin, jonka tuloksia hyödynsin kerhon toimintamallin ja materiaalipaketin kehittämisessä. Palasin välillä myös taaksepäin ja lisäsin esimerkiksi teoriaosuuteen selkokielen, joka nousi tärkeänä esille haastatteluaineistosta. Lopuksi viimeistelin S2-kuviskerhon toimintamallin ja materiaalipaketin, sekä opinnäytetyön raportin.

Kuvio1: Kehittämistyön kulku

8 Kerhon työpajojen ja askarteluvideoiden suunnittelu ja toteutus

Kerhon työpajojen ja askarteluvideoiden suunnittelussa olen hyödyntänyt teoriaa luovuudesta ja luovia menetelmiä. Askarteluvideoiden tarkoituksena oli kokeilla työtapoja itse, jotta pystyin arvioimaan suunnitelmien toimivuutta. Videoiden avulla sain suunnitelmat myös visuaaliseen muotoon, jolloin yhteisötalon työntekijät pystyivät antamaan niistä palautetta kehittämistä varten. Suunnittelun teoriapohjana käytin Paavo ja Lauri Järvilehdon teoriaa ja luovuuskortteja luovan työn vaiheista (2019). Heidän menetelmänsä jakaa luovan työn viiteen vaiheeseen: keräämiseen, valikointiin, luonnosteluun, jalostamiseen ja viimeistelyyn. (Järvilehto & Järvilehto 2019a; Järvilehto & Järvilehto 2019b.)

Aloitin työskentelyn ensimmäisestä vaiheesta eli keräämisestä. Tällöin opinnäytetyö oli vielä toteutumassa S2-kuviskerhon muodossa yhdessä lasten kanssa. Keräämisvaiheella tarkoitetaan tässä sitä, että tuotetaan idea-aihoita ja käydään läpi jo olemassa olevaa muiden luomaa materiaalia. Näin luodaan raakamateriaalia suunnittelua varten. Tällöin ei vielä pyritä synnyttämään itse teosta vaan vaiheen tarkoituksena on rakentaa pohjaa tulevalle. Ideoita voidaan kerätä esimerkiksi kirjoittamalla muistiinpanoja, luonnostelemalla tai kuten työssäni tein keräämällä idea-arkistoa. Idea-arkistoon keräsin askarteluvideoita selailemalla kuvastoja ja kirjoja, sekä kiertelemällä eri askarteluliikkeissä (Ishii 2019; Jagan 2018; Meskanen 2017;

Piveteau 2018; Stewart 2018a; Stewart 2018b; Watt 2008). Muistelin myös askarteluprojekteja, joita olen tehnyt eri vaiheissa lasten kanssa ja mitkä niistä innostivat heitä. Taltioin ideat monisteina, kuvina ja muistilappuina idealaatikkoon. Keräämisvaiheessa on tarkoitus koota ideoita arvioimatta niitä vielä laadullisesti. (Järvilehto & Järvilehto 2019a; Järvilehto & Järvilehto 2019b, 106-130.)

Tämän jälkeen siirryin toiseen vaiheeseen eli valikointiin, jossa tarkoituksena on valita kertyneestä aineistosta jatkokehitettävät ideat. Valitsin ideoita lasten kanssa yhdessä Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalolla toteutettavaa kerhoa ajatellen. Selailin idea-arkistoon kertyneitä kuvia ja ajatuksia ja luokittelin ne tässä vaiheessa muistoihin, sanastoihin, arjen taitoihin ja yhteisöllisiin. Tämän jälkeen lähdin yhdistelemään ideoita ja miettimään miten niistä syntyisi seitsemän kerhokerran kokonaisuus. Arvioin ideoita myös kriittisesti eli sopivatko ne kohderyhmän ikään ja ovatko ne käytössä olevien työtilojen ja kustannusten valossa toimivia. (Järvilehto & Järvilehto 2019a; Järvilehto & Järvilehto 2019b, 131-135.)

Vaiheessa kolme eli luonnostelu vaiheessa lähdin kuvaamaan valitsemiani askarteluohjeita videoiksi. Tässä vaiheessa oli siis jo selvää, että suunniteltu kerho ei toteudu poikkeustilanteen vuoksi. Minulla oli kerhon työpajojen valmistelutyön pohjalta käsitys siitä, mitä työvaiheita videoihin sisältyy, mutta en vielä tiennyt miten painottaisin niitä. Kävin videoiden aiheet läpi ensin keräämällä tarvittavat materiaalit vaihe vaiheelta ja samalla mielikuvaharjoittelin aiheen läpi. Pidin videoita kuvatessani päiväkirjaa ajatuksista, jotka nousivat mieleen tekemisen lomassa. Videoiden käsikirjoituksena toimi kerhon työpajoja varten tekemäni työvaihekortit. Haastavinta työpajojen siirtämisessä askarteluvideoiksi oli pelkistämisen taito. Ensimmäisillä videoilla se ei vielä onnistunut ja näin kahdesta ensimmäisestä aiheesta on useampi video. Ensimmäisenä luonnosteluvaiheena voi pitää kerhon työpajojen valmistelua, jolloin tein materiaaliksi työvaihekortit Papunetin kautta. Toisessa luonnosteluvaiheessa lähdin kuvaamaan videoita. (Järvilehto & Järvilehto 2019a; Järvilehto & Järvilehto 2019b, 136-159.)

Neljäs luovan työn vaihe on jalostaminen, joka tässä tarkoittaa videoiden editointia. Kuten muutkin luovan työn vaiheet jalostaminen toimii intuitiivisesti. Jalostamisvaiheessa muokataan työtä kriittisesti yksityiskohtia ja työn eri elementtejä hioen. Jalostamisvaiheessa ajatellaan kohderyhmää eli tässä tapauksessa Hakunilan asuinalueen 7-9-vuotiaita monikulttuurisia lapsia. Jalostamisvaiheessa auttaa myös se, jos työstä pyytää palautetta. Suositeltavaa olisi pyytää kommentteja työn alaa ymmärtäviltä tai kohderyhmään kuuluvilta. Pyysin palautetta editointi vaiheessa kuitenkin läheisiltäni ja vasta myöhemmin ryhmäteemahaastattelun yhteydessä yhteisötalon työntekijöiltä. Jalostamisessa on tärkeää kriittinen asenne ja olennaiseen keskittyminen. Kerätessä ja luonnostellessa voi ajatella työn suuria linjoja, mutta jalostamisen taito piilee yksityiskohdissa ja nyansseissa. Samoin

ohjenuorana voi pitää sitä, että kerääminen, valikointi ja luonnostelu tehdään itselle, mutta jalostus- ja viimeistelyvaihe kohderyhmälle. (Järvilehto & Järvilehto 2019a; Järvilehto & Järvilehto 2019b, 160-171.)

Viimeinen eli viides vaihe on työn viimeistely. Omaan työhön on tuskin koskaan täysin tyytyväinen ja korjattavaa voi löytää loputtomasti. Intensiivisessä työskentelyssä myös sokeutuu omalle työlleen. Onkin oma haasteensa osata lopettaa muokkaaminen ajoissa. Viimeistelyvaihetta auttaa se, että työn jättää jalostamisvaiheen jälkeen lepäämään. Tauon jälkeen on helpompi keskittyä olennaiseen. Viimeistelyvaiheessa työtä tarkastellaan kokonaisuutena ja tein videoihin viimeiset korjaukset silmiinpistävästä virheistä. Mitään isoja muutoksia en enää tässä vaiheessa tehnyt. Tämän jälkeen työ on valmis luovutettavaksi eteenpäin ja jaoin videot ryhmäteemahaastatteluun osallistuville työntekijöille katsottavaksi arviointia ja palautetta varten. (Järvilehto & Järvilehto 2019a; Järvilehto & Järvilehto 2019b, 172-171.)

Tein askarteluvideoita seitsemästä aiheesta, jotka vastaavat peruuntuneen kerhon toimintakertojen määrää. Aiheet ovat kynäpurkit, tupsut, paperihelmet, slime eli lima, juoksuhiikka, karkkimaja ja sokerilinna (liite 4). Äänenä kaikilla videoilla on musiikki ja eri työvaiheista kuuluvia ääniä. Sanasto esitellään videoilla kirjoitetussa muodossa ja sanojen annetaan viipyä näytöllä pitkään, sillä vieraskielisen sanan lukeminen voi olla hitaampaa kuin valmiiksi tutun sanaston. Kahdesta ensimmäisestä aiheesta on useampi video, sillä yritin mahduttaa niihin vaihtoehtoja aiheiden variaatioista. Kolmannesta aiheesta lähtien videoita on kuitenkin yksi aihetta kohti.

8.1 Kynäpurkit

Aiheesta on kaksi videota. Videoiden aihe on muokattu Martha Stewartin Kynäteline-ohjeen pohjalta (Stewart 2018a, 274-275). Ensimmäisessä videossa askarrellaan kahdesta säilykepurkista kynäpurkit erilaisilla koristeteipeillä ja värillisellä eristysnauhalla. Videolla esitellään ensin tarvittavat välineet, jonka jälkeen näytetään työvaiheet teippien kieputtamisesta leikkaamiseen. Eri teippimateriaaleilla kieputtaminen tapahtuu eri tavalla. Toisessa videossa käytetään materiaalina maalarinteippiä, jonka etuna on se, että teipin päälle voi piirtää haluamansa kuvan. Videolla purkkiin piirretään norsun kuva lyijykynällä ja tusseilla. Kun purkit ovat valmiit, toiseen sijoitetaan kynät ja toiseen siveltimet. Videoiden sanastossa keskitytään työvälineisiin kuten erilaisiin teippeihin ja kyniin. (Stewart 2018a, 274-275.)

8.2 Tupsut

Aiheesta on kolme videota. Ensimmäisessä tehdään iso lankatupsu puhelimen avulla. Videon alussa kerrotaan tarvittavat välineet ja tämän jälkeen siirrytään työvaiheisiin, kuten

mittaamiseen ja solmuihin, langan kieputtamiseen ja tupsun tasoittamiseen. Toisessa videossa noudatetaan samaa rakennetta ja tehdään pienempi tupsu kieputtaen lankaa haarukan ympärille. Videoiden sanastossa keskitytään työvaiheiden sanastoon kuten leikkaamiseen, kieputtamiseen ja tasoittamiseen. Sanasto toistuu videoilla eri työvaiheissa. Videoiden lopussa tupsun siistimisestä syntyneet langanpätkät kerätään roskikseen. Kolmas video kertoo tupsujen suunnittelusta, erilaisista värivalinnoista ja siitä kuinka tupsun muotoon voi vaikuttaa. Videon lopuksi näytetään mihin valmiita tupsuja voi käyttää. Inspiraationa aiheessa toimi Sachiyo Ishiin Hupsut Tupsut -kirja (2019).

8.3 Paperihelmet

Videolla tehdään paperihelmiä Aku Ankka -lehdistä. Ensin käydään läpi millaiset paperit sopivat paperihelmien tekoon. Seuraavaksi näytetään, miten helmeen tarvittava paperisuikale mitoitetaan ja piirretään. Paperi leikataan mittojen mukaan sopiviksi suikaleiksi. Sen jälkeen siirrytään liimausvaiheeseen käymällä läpi vaiheessa tarvittavat materiaalit. Tämän jälkeen helmi valmistetaan pyörittelemällä paperipala cocktailitikun ympärille ja se viimeistellään liimaamalla. Lopuksi näytetään, miten helmiä pujotellaan nauhaan. Videon sanastossa yhdistyvät sekä välineet että eri työvaiheiden sanasto. Mallina on käytetty Martha Stewartin Paperihelmikaulakorun ohjetta (Stewart 2018a, 186-187).

8.4 Slime eli lima

Videolla valmistetaan ensin valkoinen peruslima, joka toimii pohjana myöhemmin tehtäville koristelimoille (Jagan 2018, 14-15). Videolla käydään ensin läpi valmistukseen tarvittavat välineet, sekä mitataan aineet ja sekoitetaan ne. Myös tässä videossa sanastossa yhdistyvät eri työvälineet ja työvaiheet. Värillistä limaa valmistetaan lisäämällä siihen vihreää kimalle liimaa, sekä vaahtoavaa vihreää saippuaa. Tämän jälkeen näytetään, miten aktivaattorilla voidaan vaikuttaa liian tahmean liman koostumukseen. Kun lima on valmista, sillä leikitellään ja lopuksi se suljetaan kannelliseen purkkiin, jotta se ei pääse kuivumaan. Videolla palataan tämän jälkeen toisen perusliman pariin, jonka koostumusta lähdetään työstämään lisäämällä siihen ihovoidetta ja erikokoisia helmiä. Kahdella koristeluvaiheella videolle on saatu mukaan työvaiheiden ja sanaston toistoa. Kun limat ovat valmiit, siirrytään jälkien korjaamiseen ja näytetään pätkä työvälineiden tiskaamisesta. Inspiraationa aiheessa toimi Alyssa Jaganin Suuri limakirja (2018).

8.5 Juoksuhiikka

Video alkaa tutusti välineistä ja aineiden mittaamisesta. Aineet sekoitetaan ja seos jätetään tunniksi seisomaan, jotta se ehtii tekeytyä. Tämän jälkeen juoksuhiikka on valmista leikkimiseen ja tutkimiseen. Videolla käydään vertaillen läpi juoksuhiikan ominaisuuksia ja olomuotoa. Lisäksi siinä tulee mukavasti keittiösanastoa. Uittamalla ja upottamalla sormia

valmiissa seoksessa voi rentoutua tunnustelemalla pehmeää massaa. Juoksuhiikka on työvaiheiltaan sopivan yksinkertainen ja videon kesto on lähinnä ideaalia. Juoksuhiikan ohje perustuu Martha Stewartin Juoksuhiikka-ohjeeseen (Stewart 2018a, 220-221).

8.6 Karkkimaja

Videolla käytetään karkkeja, keksejä ja riisikakkuja yhdessä cocktailtikkujen kanssa kolmiulotteiseen rakentamiseen. Videolla rakennetaan kerroksittain pieni maja ja tehdessä tulee esille syömiseen ja herkkuihin, sekä asumiseen ja huoneisiin liittyvää sanastoa. Rakentamisessa käydään läpi myös erilaisia muotoja. Idea perustuu Karkkiarkkitehtuuri-työpajaan, jossa olen vierailut yhdessä lasten kanssa, sekä Pihla Meskasen kirjaan Iloista rakentelua (2017, 142-153).

8.7 Sokerilinna

Videossa rakennetaan linnanmuuri käyttämällä rakennusmateriaalina sokeripaloja ja askarteluliimaa. Linna viimeistellään maalaamalla se vesiväreillä. Rakentaminen aloitetaan piirtämällä ympyrä pohjana toimivalle pahville. Tämän jälkeen sokeripalat liimataan limittäin kerros kerrokselta. Lopuksi rakennetaan muurinharja ja annetaan työn kuivua. Kun työ on kuivunut sokeripalat ja pahvi voidaan koristella vesiväreillä. Sanastossa toistuvat erilaiset materiaalit ja työvaiheet. Myös Sokerilinnan inspiraatio löytyy Meskasen Iloista rakentelua kirjasta (2017, 24-31).

9 Haastattelu- ja päiväkirja-aineistojen purku ja analyysi

Luovan toiminnan työtapojen lisäksi opinnäytetyössä käytetään menetelmänä ryhmäteemahaastattelua. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista asian liittäminen laajempaan asiayhteyteen hakien tulkintaa sen ymmärtämiseksi. Tässä tutkimuksessa laajempaa asiakokonaisuutena on monikulttuuristen lasten osallisuuden ja kotoutumisen tukeminen, jonka osana ovat suomen kielen taidon ja kielitietoisuuden tukeminen. Kvalitatiiviseen tutkimukseen liitetään myös eri toimijoiden näkökulman ymmärtäminen. Todellisuus nähdään subjektiivisena ja yhtä moninaisena kuin tutkimukseen osallistujat todellisuuden kokevat. Kvalitatiiviseen tutkimukseen liitetään käsitys asian liittymisestä osaksi sosiaalista toimintaa. Tulkinnat ovat näin sidoksissa ihmisten henkilökohtaisiin näkemyksiin. Ihmiselle on ominaista symboleilla ja kielellä kommunikointi, joka liittyy havainnot eri merkityksiin. Näiden merkitysten tutkiminen on kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskeistä. Ihminen on aina sidoksissa omaan kulttuurihistoriaansa ja kohde ja tutkija ovat kvalitatiivisessa tutkimuksessa näin vuorovaikutuksessa keskenään. Haastattelija on osana luomassa tutkimaansa kohdetta. Haastattelu on sidoksissa haastattelijan ja haastateltavan

yhteistyöhön. Tutkimuksessa hyväksytään se, että haastattelijan ja tutkijan persoonallisuus ja tunteet vaikuttavat syntyvään lopputulokseen. (Hirsjärvi & Hurme 2018, 22-24.)

Kvantitatiivinen tutkimus nähdään puolestaan pyrkimyksenä asian yleistettävyyteen, ennustettavuuteen ja sen kautta haetaan syitä selittämään asia tai ilmiö. Näin haetaan objektiivista ja yhteneväistä todellisuutta. Kvantitatiivinen tutkimus näkee kohteen tutkijasta riippumattomana ja hakee oikeita menetelmiä tiedon löytämiseen. Kvantitatiivinen tutkimus suhtautuu tutkimuskohteeseen ulkopuolisesta näkökulmasta käsin, kun kvalitatiivinen tutkimus on osallisena ilmiössä. Kvantitatiivinen tutkija suhtautuu kohteeseen etäisesti ja puolueettomasti pyrkien objektiivisuuteen, kun taas kvalitatiiviselle tutkijalle on ominaista henkilökohtainen osallisuus ja pyrkimys empaattiseen ymmärtämiseen. Varhaiskasvatuksen työntekijänä olen osallinen kieli- ja kulttuuritietoista varhaiskasvatusta ja suomi toisena kielenä -opetusta päivittäisessä työssäni. Kehittämistyön tarkoituksena on monikulttuuristen lasten osallisuuden ja kotoutumisen, sekä suomen kielen taidon ja kielitietoisuuden tukeminen, mutta samalla olen tietoinen, että työ on sidoksissa omaan maailmankuvaani. Kvalitatiivisen tutkimuksen näkökulma on siis subjektiivinen, kun kvantitatiivinen tutkimus puolestaan pyrkii arvoista vapaaseen ja objektiiviseen tutkimukseen. (Hirsjärvi & Hurme 2018, 24.)

Kehitystyön menetelmäksi, luovan toiminnan työtapojen lisäksi, olen valinnut ryhmäteemahaastattelun, koska näin on mahdollista saada haastateltavilta monipuolisempaa tietoa. Haastateltavia on myös helpompi motivoida osallistumaan tutkimukseen kyselylomakkeeseen verrattuna. Haastattelu on kyselylomaketta joustavampi menetelmä ja asioiden täsmentäminen on siinä mahdollista. Haastattelu sopii aiheen kartoitukseen ja sillä voidaan nähdä ilmiöiden välisiä yhteyksiä ja saada uusia selityksiä ilmiöille. Haastattelun avulla pystytään keräämään myös aiheeseen liittyviä esimerkkejä. Sen avulla tavoitetaan myös aihealueita, joille ei ole objektiivisia testejä. Haastattelun haittapuolena voi olla osin epärelevantin materiaalin kerääminen haastattelutilanteessa. (Hirsjärvi & Hurme 2018, 41-42.)

Haastattelu on tilanne, jossa kaksi tai useampi henkilö tapaa toisensa. Tilanne on siis aina sosiaalinen. Henkilöiltä kysytään heidän mielipiteitään ja vastaus saadaan aina puhutussa muodossa. Haastattelu eroaa normaalista keskustelusta siinä, että sillä on ennalta suunniteltu päämäärä ja se tähtää informaation keräämiseen. Tutkimushaastattelu eroaa normaalista haastattelutilanteesta siinä, että sillä on välillinen arvo osana tutkimusprosessia. Tutkimushaastattelu on osa tieteellisen päättelyn ketjua ja se perustuu käsitteisiin, merkitykseen ja kieleen. Tutkimushaastattelu tulkitaan myös henkilöiden aiempaan kokemukseen suhteutettuna. (Hirsjärvi & Hurme 2018, 41-42.)

Ryhmäteemahaastattelun osallistujat voivat puhua spontaanisti ja he voivat tehdä huomioita muiden puheesta, jolloin voidaan saada kerättyä monipuolista tietoa. Haastattelija voi puhua kaikille yhteisesti tai suunnata tarkentavia kysymyksiä yksittäisesti. Haastattelijan tehtävänä nähdään keskustelun aloittaminen ja ylläpitäminen. On haastattelijan tehtävä ohjata keskustelua siten, että se pysyy valituissa teemoissa. Haastattelijan tehtävänä on myös huolehtia, että kaikilla osallistujilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun.

Ryhmäteemahaastattelun valintaan vaikutti se, että opinnäytetyössä haluttaan kerätä hiljaista tietoa työntekijöiden kokemuksesta osallisuuden ja kielen tukemisessa, sekä luovan toiminnan menetelmien toimivuudesta asiakkaiden kanssa. Yksi ryhmäteemahaastattelun valintaan vaikuttaneista seikoista oli myös se, että osa kerhoa koskevista ratkaisuista haluttiin tehdä yhteisen kannan muodostumisen kautta. (Hirsjärvi & Hurme 2018, 61-63.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelun muoto. Siinä kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta vastauksia ei ole kuitenkaan sidottu valmiisiin vastausvaihtoehtoihin. Haastattelija voi vaikuttaa kysymysten sanamuotoihin ja haastateltavat voivat vastata niihin omin sanoin. Puolistrukturoidussa haastattelussa osa näkökohdista on ennalta päätettyjä, mutta eivät kaikki. Teemahaastattelun ominaispiirteitä ovat, että haastateltavilla on tietty kokemus ja tutkija on selvittänyt ennalta ilmiön oletettuja tärkeitä osia, rakenteita, prosesseja ja kokonaisuutta. Tämän sisällönanalyysin kautta haastattelija on päätenyt tiettyihin oletuksiin, joiden pohjalta hän kehittää haastattelurungon. Haastattelu kohdennetaan näin ennalta päätettyihin teemoihin. Haastattelu suuntautuu haastateltavien subjektiivisiin kokemuksiin tutkittavasta ilmiöstä. Teemahaastattelu pohjautuu ajatukseen, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia teemahaastattelun menetelmällä. Yksityiskohtaisten kysymysten sijaan teemahaastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen mukaan, mikä tuo haastateltavien kokemukset enemmän kuuluviin. Merkityksellistä on ottaa huomioon, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän niille antamansa merkitykset ovat keskeisiä. Nämä merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Syvähaastattelu on täysin vapaa, kun taas puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille samat. Teemahaastattelu eroaa muista puolistrukturoiduista haastatteluista siinä, että sen aihepiirit eli teemat ovat kaikille samat, mutta siitä puuttuu strukturoidulle haastattelulle tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys (liite 3). (Hirsjärvi & Hurme 2018, 47-48.)

Suunnitteluvaihe		Haastatteluvaihe		Analyyysivaihe
Tutkimusongelmat	Ilmiöiden pääluokat	Teema-alueet	Kysymykset	Luokitus ja tulkinta

(Hirsjärvi & Hurme 2018, 67).

Taulukko 1: Teema-alueiden paikat tutkimuskokonaisuudessa

Ryhmäteemahaastatteluun osallistui Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin neljä työntekijää ja yksi harjoittelija. Haastattelu pidettiin etäyhteyden välityksellä Zoomin kautta ja se tallennettiin myöhempää purkua ja analysointia varten.

9.1 Aineistojen purku

Purin tallennetun ryhmäteemahaastattelun litteroimalla sen sanatarkasti tietokoneelle. Ryhmäteemahaastattelun nauhoitteen kesto oli 50 minuuttia. Minulla ei ollut käytössä tekstianalyysiohjelmaa, vaan purin haastattelun tavallisella tekstinkäsittelyohjelmalla. Litteroimalla merkitsin haastateltavien tunnistetiedot (A, B, C, D ja E), sekä eri teema-alueiden tunnisteet. Litteroimalla jälkeen tiivistin aineiston teema-alueiden mukaan, jolloin epärelevantit asiat jäivät pois analysoitavasta materiaalista. Teema-alueet olivat 1) yhteisöalan tausta, 2) luovan toiminnan työtavat, 3) S2 ja kielitietoisuus, ja 4) videot ja taidetyöpajat (liite 3). Lähdin käsittelemään tiivistettyä aineistoa etsimällä valitsemiani merkitysluokkia. Analyysivaiheessa käyttämäni luokat olivat 1) tuen tarve, 2) luovan toiminnan mahdollisuudet, 3) kieli, ja 4) hyvät käytännöt. Vaikka haastattelu eteni valittujen teemojen mukaan, aiheista syntyi keskustelua haastattelun eri vaiheissa. Tämän vuoksi kävin aina läpi kaikki teema-alueet etsiessäni merkityksiä käsiteltävissä olevaan luokkaan. Luokituksessa käytin apuna merkintäkortteja, joissa oli teema-alueen ja haastateltavan tunniste. (Hirsjärvi & Hurme 2018, 135-142.)

Kuvatessani videoita toisessa luonnosvaiheessa kirjoitin samalla työpäiväkirjaa, johon merkitsin esiin nousseita ajatuksia ja tuntemuksia, sekä huomioita luoviin työtapoihin ja ohjaukseen liittyen. Päiväkirja muodostaa yhden kehittämistyön aineistoista. Pidän päiväkirjaa kynän ja vihon muodossa. Kirjoittaminen on myös itsessään luovaa toimintaa. Se auttaa keksimään uusia ratkaisuja ja antaa mahdollisuuden nähdä asioita uudessa valossa. Kirjoittamalla voimme prosessoida ajatuksia ja reflektoida omaa toimintaamme ja aiempia kokemuksiamme (Huhtinen-Hildén & Karjalainen 2018, 11). Reflektointia tarvitaan sillä opiskeltuja aiheita ei ole aina helppo siirtää suoraan työhön, vaan se vaatii asian sisäistämistä käytännön tasolle. Työpäiväkirja auttoi jäsentämään aihetta ja siitä oli myös apua ryhmäteemahaastattelua laatiessani. En litteroinut päiväkirjamerkintöjä tietokoneelle, vaan

poimin analyysivaiheessa havaintoja suoraan päiväkirjasta merkintäkorteille. Käytin päiväkirja-aineiston analysoinnissa samoja luokkia kuin haastatteluaineiston analysoinnissa. Etsin aineistoista kehittämistehtävän tavoitteeseen vastaavaa tietoa. Vertaamalla ja etsimällä yhtäläisyyksiä molemmista aineistoista sain esille oleellisen tiedon. Kävin molempia aineistoja läpi useita kertoja.

9.2 Analyysin tulokset

Haastateltavat kertoivat, että Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalon tavoitteena on tukea lapsia ja perheitä osallisuudessa ja kotoutumisessa, sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Myös yksinäisyyden vähentäminen, sekä sosiaalisten taitojen ja voimavarojen tukeminen ovat keskeisiä tavoitteita. Hakunilan alueen muilta toimijoilta tulleita toiveita yhteisötalolle olivat koululaisten harrastetoiminnan ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen, sekä arjen taitojen tukeminen. Yhteisötalon toiminnan kautta perheet voivat hiljalleen tutustua suomalaiseen toimintakulttuuriin. Esimerkiksi suomalaisen aikakäsityksen sisäistäminen voi viedä aikaa. Haastattelussa nousi eri yhteyksissä esille suomalaisen yhteiskunnan tavat ja niiden omaksuminen, kuten erilainen aikakäsitys ja taidot ilmoittautua ennakkoon mukaan toimintaan. (Karjalainen 2020b.)

Käytämme oppimisessa kaikkia aistejamme. Tämä sisältää näkö-, kuulo- ja tuntoaistin lisäksi myös haju- ja makuaistin. Haastattelussa nousi vahvasti esille se, miten yhteen toimintaan suuntautumisen sijaan, voimme hyödyntää useampaa luovan toiminnan tapaa. Toiminnassa voi yhdistää esimerkiksi kuvallista ilmaisua, musiikkia, draamaa ja liikettä ja kielen oppimista voidaan näitä kaikkia yhdistämällä vahvistaa. Useamman aistin käyttö samaan aikaan parantaa oppimistuloksia. Äänillä ja tuoksulla voi aktivoida muistoja, joka auttaa liittämään opittavan asian aiempaan kokemuspohjaan. Käytössä olevan tilan ja oppimisympäristön avulla voidaan vaikuttaa myös häiritsevien tekijöiden sulkemiseen pois mielestä ja sen avulla voidaan tukea keskittymistä ja läsnäoloa. Tilan elämyksellisyys myös tukee siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta ja ihmisten hyvinvointia. (Karjalainen 2020b; Rätty ym. 2015, 9, 36.)

Luovilla työtavoilla voi aktivoida muistoja ja tämä tuli esille myös päiväkirja-aineistossa. Koska kuvataide ja käsityöt ovat olleet osa lapsuuttani, työskentelyssä nousi välillä pintaan muistoja eri materiaalien kautta, esimerkiksi niiden tunnusta ja tuoksusta. Mietin myös sitä, mitä haluan kertoa omista töistäni, sekä miten käsitellä kerhossa lasten töitä. Miten ohjata lapsia puhumaan omasta tai toisen työstä? Lapsilla voi olla takanaan vaikeitakin muistoja, jos he ovat esimerkiksi saapuneet Suomeen pakolaisina. Perhe ja suku on myös voinut hajaantua moneen eri maahan tai osa voi olla Suomessa ilman molempia tai toista vanhempaansa. Työskentelyn purkamisen merkitys nousi esille myös haastatteluaineistossa. Työn sanallinen avaaminen on aina vapaaehtoista ja kukin voi itse päättää haluaako kertoa siitä. Voi myös itse päättää mitä työstään haluaa kertoa. Tästä on hyvä sopia yhdessä ryhmässä. Haastattelussa

nousi esille myös, että lasten taidot eivät välttämättä riitä ymmärtämään tätä tai kertomaan enempää työstään. Heidän kanssaan voi silti keskustella siitä tykkäsivätkö he työskentelystä vai oliko se tylsää, tekikö työskentely heistä iloisia vai surullisia tai oliko jokin asia työskentelyssä hyvää tai huonoa. (Karjalainen 2020a; Karjalainen 2020b.)

Keskusteltaessa luovan toiminnan työtavoista haastattelussa nousi esille myös Aistien-tila. Se pohjautuu Aistien-menetelmään, joka on kehitetty opetuksen ja sosiaalityön käyttöön. Menetelmää on kehitetty kolmessa eri hankkeessa ja sen kehittämistä jatkaa tällä hetkellä Osuuskunta Kotva. Osalla haastateltavista oli kokemusta Aistien-tilan käytöstä kotoutumisen tukemisessa. He olivat kokeneet sen mielenkiintoisena ja antoisana työtapana. He myös kokivat eri aistien käytön samanaikaisesti tarjoavan monia mahdollisuuksia erilaisista aihealueista keskustelemiseen. Aistien-tilan etuna nähtiin myös se, miten se synnytti vuorovaikutusta. (Karjalainen 2020b; Rätty ym. 2015.)

Haastattelussa nousi esille myös se, miten lasten työskentelynopeudet vaihtelevat. Haastateltavat kokivat hyvänä, että toiminnassa on yhteinen aloitus, mutta tämän jälkeen lapsille haluttiin antaa tilaa edetä omaan tahtiin. Ryhmäkoossa ja ohjaajien määrässä haluttiin myös huomioida se, että ryhmässä on suomea toisena kielenä puhuvia lapsia. Tämä tarkoitti sitä, että lasten kanssa haluttiin myös pysähtyä ja antaa heille aikuisen huomiota. Haastateltavat kertoivat, että yhteisötilan toiminnassa käytetään selkokieltä, mikä sai minut havahtumaan aiheeseen. Kahden ohjaajan ollessa mukana on myös mahdollista, että toinen keskittyy haastavampaan tilanteeseen samalla, kun toinen hallitsee muuta ryhmää. Työskentelyssä haluttiin välttää kiireen tuntua ja jokaiselle lapselle haluttiin antaa aikaa ja ehtiä jutella heidän kanssaan. Haastateltavat kokivat, että ryhmässä pitää olla aikaa myös vuorovaikutukselle. On hyvä, että lapset ehtivät keskustelemaan myös keskenään työskentelyn lomassa ja katsomaan toistensa töitä. (Karjalainen 2020b.)

Haastattelussa nousi esille, että videoilla voisi olla mukana myös jokin opettavainen teema, sillä lapset ovat kiinnostuneita siitä, miten asiat toimivat. Niihin saisi näin mukaan enemmän sisältöä. Karkkimaja-videon teemaksi ehdotettiin karkin syömistä ja terveyttä. Lasten kanssa voisi keskustella siitä onko karkin syöminen hauska ja kiva juttu ja mitä lapset siitä ajattelevat. Kaikilla videoilla voisi olla oma näkökulmansa. Sokerilinnassa voisi olla teemana esimerkiksi värit ja niiden sekoittaminen. Näin videoiden aiheita voisi viedä vähän pidemmälle. (Karjalainen 2020b)

Palautteena videoista haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että ne ovat selkeitä ja rauhallisia. Pohdintaa oli myös siitä, että ne ovat ehkä liiankin rauhallisia. Haastateltavat pohtivat, että videoilla olisi hyvä olla mukana myös puhetta. Sanaston olisi hyvä tulla esille sekä lausuttuna että kirjoitettuna, sillä kaikki kohderyhmässä eivät välttämättä osaa lukea. Ehdotuksena oli, että videot voisivat olla mielenkiintoisempia, jos niissä käytettäisiin lasten

omaa puhetta. Päiväkirjassa olin myös miettinyt videoilla olevan kielen muotoa ja kyseenalaistanut sitä. Haastateltavilta kehitysehdotuksena tuli myös, että videoissa voisi tulla esiin jokin yllättävä elementti, heräte tai kannuste, kun työskentelyssä siirrytään seuraavaan vaiheeseen. Ehdotuksena oli myös, jonkin hauskan hahmon käyttäminen videoilla ja tästä syntyneenä ajatuksena niissä voisi olla esimerkiksi kertojana, jokin animoitu hahmo tai maskotti. Haastattelussa myös nousi esiin tarve lasten tunnetaitojen kehittämiseen ja mahdollisuus käyttää videoita siinä apuna. Haastattelun aikana nousi esille myös ajatus käyttää videoiden kuvaamista siten, että lapset voivat toteuttaa työskentelystä omat askarteluvideosa. (Karjalainen 2020a; Karjalainen 2020b.)

Päiväkirja-aineistossa askarteluvideoita työstäessäni havahtuin siihen, että työpajoja on liikaa ja lapset eivät välttämättä jaksanut sitoutua niihin kaikkiin. Minulla oli myös paljon vaihtoehtoja askartelujen variaatioista. Olin ensimmäisessä luonnosvaiheessa tehnyt suunnitelmat, kuvalliset toimintaohjeet ja malleja peruuntunutta kerhoa varten. Työstäessäni aiheita askarteluvideoiksi jatkoin niiden varioimista. Esimerkiksi Tupsu-aiheesta, tein alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen videot hyödyntäen kodin esineistöä. Tupsukehikon sijaan kieputin tupsut puhelimen ja haarukan ympärille. Näin siis variaatioiden määrä kasvoi entisestään. Ajatus toki oli hyvä eli sitoa sanastoa lasten arjessa tarvitsemiin esineisiin. Myös haastateltavat olivat kiinnittäneet huomiota materiaalin runsauteen, mikä vaikutti myös videoiden pituuteen. Haastateltavat arvioivat, että videoiden olisi hyvä olla lyhyempiä kohderyhmää ajatellen. (Karjalainen 2020a; Karjalainen 2020b.)

Haastateltavat olivat hyvin yksimielisiä siitä, että neljä eteenpäin kehitettävää työpajaa ovat Slime, Juoksuhiikka, Karkkimaja ja Sokerilinna. Kehitettävien aiheiden nähtiin olevan mieluisia eri sukupuolille. Haastateltavat halusivat myös valita lapsille työpajoista ”ne sotkuisimmat”, koska kotona lapsilla on harvemmin mahdollisuus toteuttaa niitä aikuisten karttaessa syntyvää sotkua. Lapsille haluttiin antaa mahdollisuuksia, joita heillä ei muuten välttämättä ole. Näin heille tarjoutuu mahdollisuus irrottautua arjesta työpajojen ajaksi. Haastattelussa tuli myös esille, että viimeinen taidetyöpaja voisi olla sellainen, johon lapset keksivät itse mitä askartelevat. Viimeisellä kerralla lapset voisivat esimerkiksi kehittää myös jotakin yhteistä yhteisötalolle. Se voitaisiin esimerkiksi julkaista myös yhteisötalon Facebook-sivuilla. (Karjalainen 2020b.)

10 Toimintamalli

S2-kuvikerho on lasten harrastetoimintaa ja se on suunniteltu toimimaan luovan toiminnan työtapojen pohjalta. Se tarjoaa mahdollisuuden harrastaa, vaikka lapsella ei vielä olisi suomen kielen taitoa. S2-kuvikerhon tavoitteena on lasten osallisuuden ja kotoutumisen lisääminen, sekä suomen kielen taidon ja kielitietoisuuden tukeminen. Toimintamallissa (liite

5) nähdään myös ensiarvoisen tärkeänä lapsen oman äidinkielen arvostuksen tukeminen. Perusajatuksena on, että ihmisen oma äidinkieli on arvokas ja sitä tulee vaalia. Kerhon tavoitteena on lasten yksinäisyyttä ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevä toiminta. Kerhossa ei painosteta lasta toimintaan, vaan lapsen paikalle saapuminen nähdään itseisarvona. Hän on läsnä yhteisessä tilassa ja hetkessä, vaikka ei toteuttaisikaan päivän työpajaa. Näin huomioidaan myös lapsen mahdollisesti alentunut toimintakyky elämän vastoinkäymisten ja stressin myötä. Kerhossa huomioidaan lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen ja tuetaan lasta itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa. Toimintamallilla tavoitellaan lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistumista.

S2-kuviskerhon toimintamallin kohderyhmänä ovat Vantaan Hakunilan asuinalueen 7-9-vuotiaat lapset. Kerho on suunniteltu 10 lapsen ryhmälle, siten että ilmoittautumisia otetaan ennalta vastaan 8 ja loput kaksi paikkaa varataan perheille, joilla ei vielä ole taitoja ilmoittautua ennalta mukaan toimintaa. Ryhmä siis pidetään avoimena siihen asti, kun toiminta alkaa ensimmäisellä tapaamiskerralla. Toimintamallissa on tarkoituksena saada kerhoon mukaan erilaisista lähtökohdista ja kielitaidoltaan eri vaiheessa olevia lapsia, jotta lapset voivat oppia kerhossa toisiltaan, sekä opettaa toisilleen erilaisuuden hyväksymistä. Kerhon pilottiin on suunniteltu viisi toimintakertaa 1) Sokerilinja-työpaja, 2) Juoksuhiikka-työpaja, 3) Helmilima-työpaja, ja 4) Karkkimaja-työpaja, sekä 5) lasten toiveiden mukaan yhdessä päätetty toimintakerta. Kerhon vetäjinä toimivat yhteisötalon vapaaehtoistyöntekijät yhdessä henkilökunnan kanssa ja paikalla on hyvä olla kaksi aikuista. Tavoitteena on, että samat vapaaehtoiset olisivat mukana kaikki viisi toimintakertaa, jotta lasten luottamuksen syntyminen on mahdollista. Kerhossa on tarkoituksena käyttää selkokieltä ja toiminta on suunniteltu myös englannin kielirikasteiseksi. S2-kuviskerhon ensimmäinen kehittämisvaihe päättyy opinnäytetyön valmistuessa. Seuraavaksi toimintamallissa on tarkoitus siirtyä pilottivaiheeseen vapaaehtoistyön voimin. Pilotti käynnistyy myöhemmin, kun sen toteuttaminen on koronatilanne huomioiden mahdollista.

Kerhon ajatuksena on toimia yhdessä lasten asuinalueen muiden toimijoiden kanssa. Toiminta-ajatukseseen kuuluu, että osallistujat löydettäisiin yhdessä koulun toimijoiden kanssa, jolloin he pääsisivät mukaan toimintaan tutun tahon kautta ja osallistumisen kynnys madaltuisi. Kerhon toiminta on osallistujille maksutonta ja se järjestetään iltapäivätoimintana koulun jälkeen. Yhteistyö alueen muiden toimijoiden kanssa antaa lapselle mahdollisuuden kokea olevansa osa yhteisöä. Kerhossa virittäydytään aloittamalla yhteisellä välipalalla ja tunteiden muistelulla. Aloituksessa käydään läpi millaisella mielellä lapset saapuvat kerhoon ja millaisia kokemuksia heillä on ollut edellisen kerran jälkeen. Kerhossa tarjotaan lapsille ilmainen välipala ja ruoka tulee lahjoituksena paikallisesta elintarvikekaupasta. Yhdessä ruokailu synnyttää yhteisöllisen kohtaamisen. Hyvällä ravitsemuksella on myös merkitystä lasten jaksamiselle ja voimille muodostaen vuorovaikutussuhteita.

S2-kuviskerho antaa lapsille mahdollisuuden olla luovan toiminnan kautta vuorovaikutuksessa toisiinsa. Lapsia kannustetaan auttamaan toisiaan ja jakamaan ideoita. He voivat opettaa myös kerhon aikuisia, jos heillä on kokemusta päivän aiheesta. Näin he pääsevät halutessaan kokeilemaan eri rooleja omasta toimijuudestaan. Kerhon toimintaympäristönä on yhteisötilan keittiö ja vaikka työpajoissa ei valmisteta ruokaa, niin niiden aiheet liittyvät välillisesti keittiön maailmaan. Toimintaympäristöön liittyvien luovien työpajojen kautta, on mahdollista pohtia yhdessä lasten kanssa elämän hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja. Esimerkiksi kerhon aloittavassa Sokerilinna-työpajassa pääaskartelumateriaalina on sokeri ja taiteen tekemisen lomassa on mahdollisuus keskustella sen vaarasta ihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille ja kuunnella lasten ajatuksia aiheesta.

S2-kuviskerhossa on tarkoituksena hyödyntää toiminnallisia välineitä vuorovaikutuksen tukena. Toinen näistä on Lastensuojelun kehittämisjärjestön Pesäpuu ry:n Elämän tärkeät asiat -korttipakka (2019). Kuvallisia ja toiminnallisia välineitä käytetään kerhossa omien tunteiden, ajatusten ja kokemusmaailman sanoittamisen apuna. Tarkoituksena on myös oppia tunnistamaan itselle voimavaroja tuottavia asioita. Elämän tärkeät asiat -korttipakassa on myös huomioitu mahdollisuus kielirikasteiseen toimintaan, sillä niiden kuvaamat asiat on nimetty korteissa myös ruotsiksi ja englanniksi. (Elämän tärkeät asiat. 2019.)

S2-kuviskerhon toiminta on suunniteltu toimimaan englannin kielirikasteisesti. Tämä on huomioitu myös kerhon käyttöön suunnitellussa materiaalissa. S2-kuvataidekerho näkee monikielisuuden voimavarana ja haluaa edistää sen näkemistä myönteisessä valossa. Kerhon kielirikasteisella materiaalilla on tarkoitus nostaa myös lasten omia kotikieliä esiin. Kun lapset näkevät tai kuulevat toista kieltä suomen rinnalla, heillä on myös matalampi kynnys tuoda omaa kieltään esille. Kaikki kielet ovat rikkaus, eikä kenenkään lapsen tai nuoren tulisi kokea väheksyntää tai huonoa omanarvontuntoa oman äidinkieltensä vuoksi tai yhdenkään perheen vaihtaa omaa kotikieltään vieraaseen kieleen.

Kerhon toimintamallissa nähdään tärkeänä lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen. Lapsille halutaan opettaa työvälineitä siihen, miten reagoimme meissä heränneisiin tunteisiin. Toiminnallisena työvälineenä kerhossa on tämän vuoksi myös Viitottu Rakkaus -sivuston Lasten tunnemuistokortit (2020), joita käytetään apuna tunteiden tunnistamisessa ja nimeämisessä. Niitä käytetään apuna myös heränneiden tunnetilojen purkamisessa. Luovan työskentelyn aikana voi nousta pintaan myös negatiivisia tunteita. Työskentely ei aina onnistu niin kuin haluaisi, eikä toiminnan herättämät tunteet ole pelkästään positiivisia. Kaikki tunteet ovat sallittuja ja kerhossa on tarkoitus huomioida niin hyvät kuin huonotkin tunteet. Tunnemuistokortteja ei ole tarkoitus käyttää kerhossa vain menneiden asioiden kuvaamiseen, vaan ne toimivat hyvin myös ilmaisun apuna siinä miltä lapsesta nyt tuntuu. (Lasten tunnemuistokortit 2020.)

Kerhon toiminnassa on tarkoitus huomata hyvä ja tukea lapsen voimavarojen ja hyvän itsetunnon kehittymistä. Lasten kanssa ollaan läsnä tilanteessa ja lapsen on tarkoitus tulla kuulluksi ja nähdyksi kerhossa. Kerhoaika (1,5 h) on aikuisen lapsia varten varaama aika. Toimintamalli uskoo positiivisen toiminnan synnyttävän lisää positiivista toimintaa. Lapset nähdään arvokkaina ja heille osoitetaan luottamusta ja näin toivottavasti saavutetaan turvallinen kerhoryhmä, jossa lapset myös luottavat ohjaavaan aikuiseen.

11 Materiaalipaketti

Kerhon valmiiseen materiaalipakettiin sisältyy neljän työpajan selkokieliiset askarteluohjeet (liitteet 6-9), kaksi kuvanauhaa (liite 10), neljä kuvakorttia (liitteet 11-14), sekä työpajojen tarvikelaatikot (liite 15). Lisäksi materiaalipaketissa on ohjaajille ohjeet S2-kuviskerhon toimintamallista ja kuvakommunikoinnin käytöstä (liitteet 5 ja 16). Myös aiemmin aiheista tehdyt videot ovat hyödynnettävissä työpajojen aikana. Ohjaajat voivat käyttää videoita myös tutustuessaan ennakkoon tuleviin työpajoihin. Sokerilinnatyöpajan mallityö on myös säilytetty materiaalipaketin mukana. Muiden aiheiden mallityöt eivät säily pitkään, joten ne ovat nähtävissä videoilla ja kuvallisessa muodossa.

Selkokieliiset askarteluohjeet (liitteet 6-9) on suunniteltu videoiden pohjalta. Niiden aiheista valittiin yhdessä neljä jatkokehittävää aihetta kerhoa varten. Selkokieliiset askarteluohjeet tehtiin Sokerilinna-, Juoksuhiekka-, Helmilima- ja Karkkimaja-aiheista. Selkokielisissä ohjeissa on valokuva mallityöstä ja lisäksi Papunetin kuvapankin piirroskuvia havainnollistamassa toimintaa (Papunetin kuvapankki 2020). Ohjeet on kirjoitettu suoraan selkokielelle ja ne on suunnattu alakoululaisille, jotka eivät välttämättä osaa vielä paljon suomen kieltä. Heillä voi myös olla vielä vaikeuksia lukemisessa. Ohjeiden kirjoittamisessa on käytetty apuna Selkokeskuksen ohjeita selkotekstin kirjoittamiseen (Selkoteksti 2020).

Kuvanauha (liite 10) on valmistettu laminoimalla se neljän kuvan sarjoissa (vaakasuunta) ja nauhassa on yhteensä kymmenen kuvasarjaa. Ohjaaja voi kiinnittää kuvanuhan avainnauhaan tai pieneen olkalaukkuun, jotta kuvat kulkevat koko ajan mukana. Kuvanauhasta on tehty englannin kielirikasteinen ja siinä olevat kuvatekstit on kirjoitettu sekä suomeksi että englanniksi. Kuvasarjojen aiheet tulevat kerhon aikana tarvittavasta ydinsanastosta, kuten tekijää ja tekemisen kohdetta, sekä tahtoa, mielipiteitä ja tunteita ilmaisevista sanoista. Lisäksi sanoissa on aikaa ja tekemisen järjestystä jäsentäviä sanoja. Kuvanauhassa on myös kuvasarjat kerhon alkuun käsienpesuun ja välipalaan liittyen. Myös tilanteisiin, joissa lapsi tarvitsee apua, kuten loukkaantuminen, sairastuminen tai tavaroiden katoaminen on omat kuvansa. Mukana on myös muutamia ydinverbejä, kuten vaihtaa, tarvita, katsoa ja näyttää. Myös kerhon lopetusta ja loppusiivousta varten on oma kuvasarjansa. Kuvanauhoja on tehty

kaksi eli molempien kerho-ohjaajien käyttöön on omat kuvanauhat. Kuvanauhan piirroksat on valittu Papunetin kuvapankin kuvista (Papunetin kuvapankki 2020).

Materiaalipaketissa on neljä laminoitua kuvakorttia, jotka ovat samat joka työpajassa. Kuvakortit ovat 1) värit, 2) muodot, 3) askartelun substantiivit ja verbit, sekä 4) toimintaympäristö. Kuvakorteista värit ja muodot on tehty myös englannin kielirikasteisiksi ja kuvatekstit ovat niissä sekä suomeksi että englanniksi. Värit-kuvakortissa (liite 11) on kymmenen perusväriä ja lisäksi kultainen ja hopea. Kortti on tarkoitettu auttamaan värien nimeämisessä erilaisissa valintatilanteissa työpajojen aikana. Muodot-kuvakortissa (liite 12) on kahdeksan kaksiulotteista perusmuotoa, kuten ympyrä, kolmio, neliö ja kuusikulmio, mutta myös lasten rakastamat tähti ja sydän. Näiden lisäksi kortissa on neljä kolmiulotteista muotoa pyramidi, kuutio, pallo ja lieriö. Kortti on suunniteltu virikkeeksi ja helpottamaan nimeämistä Sokerilinna- ja Karkkimaja-työpajoissa. Askartelun substantiivit ja verbit -kuvakortissa (liite 13) on 12 sanaparia, jotka muodostuvat askartelussa käytettävistä substantiiveista ja verbeistä, kuten esimerkiksi /sakset-leikata/, /liima-liimata/ ja /värit-sekoittaa/. Työpajojen toimintaympäristöksi on suunniteltu yhteisötilan keittiö ja neljännen kuvakortin sanasto muodostuu keittiön kalusteista ja laitteista, tilaan liittyvistä tehtävistä, kuten pöytien suojauksesta vahakankailla, sekä jälkien siivoamisesta. Kortissa on myös Juoksuhiikka- ja Helmilima-työpajoihin liittyviä astioita ja tekemistä kuvaavia sanoja. Toimintaympäristökortin ajatuksena on jäsentää tilanteita ja ohjaamaan toimintaa harjoiteltaessa arjen taitoja. Myös kuvakorttien kuvituksessa on käytetty Papunetin kuvapankista valittuja kuvia (Papunetin kuvapankki 2020.)

Materiaalipakettiin kuuluu vielä viimeisenä neljän työpajan tarvikelaatikot (liite 15). Tarvikkeita on varattu kymmenelle lapselle ja kahdelle ohjaajalle. Sokerilinna-työpajan materiaalilaatikko sisältää esimerkiksi liimaa, liimasiveltimiä (12 kpl), pienet pahvimukit liimalle (12 kpl), lyijykynät (12 kpl) ja penaalin, sekä erikoisvesivärit (6 kpl), vesivärit (6 kpl), siveltimet (12 kpl) ja sivellinmukit (12 kpl) ja pakkauksen palasokeria. Laatikossa olevissa erikoisvesiväreissä on 6 neonväriä ja 6 metallinhohtoväriä, jotka sopivat hyvin valkoisen sokerin kanssa. Lasten värivalinnoista riippuen vesivärit on suunniteltu jaettavaksi parin kanssa. Pakkauksessa on rakentamiseen tarvittavaa palasokeria vain esimerkiksi ja työpajaan sitä ostetaan kulloinkin tarvittava määrä menekin mukaan. Samoin on muiden työpajojen nopeasti kuluvien tarvikkeiden, kuten Juoksuhiikka-työpajan maissitärkkelyksen, Helmilima-työpajan liiman, sekä Karkkimaja-työpajan makeisten kanssa. Kauemmin kestäviä materiaaleja, kuten kulhoja ja mittoja, sekä vaikeammin saatavia erikoistarvikkeita, kuten glitterliimoja ja erikoisvärejä on laatikoissa osallistujille ja ohjaajille valmiiksi varattu määrä. Tarvikelaatikoihin on kiinnitetty kyltti, josta näkee mitä laatikko sisältää, sekä menekin ostettaville materiaaleille. Laatikon sisältökyltin on tarkoitus auttaa lapsia (ja aikuisia) muistamaan, mihin puhtaat tarvikkeet palautetaan.

12 Johtopäätökset

Haastatteluaineiston pohjalta voidaan todeta, että perheillä voi olla erilaisia tarpeita suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumisessa. Heillä voi olla hyvin erilainen aikakäsitys ja myös erilaiset valmiudet lukea ja kirjoittaa, sekä käyttää sähköisiä palveluita. Perheet ovat myös eri vaiheissa kotoutumisprosessia. Tämä on huomioitu toimintamallissa kerhoon ilmoittautumisessa jättämällä vapaita paikkoja eri tavoilla mukaan ilmoittautuville.

Haastateltavilta saadun aineiston perusteella eri aisteja hyödyntämällä voidaan vahvistaa oppimista ja pohdin valittuja työpajoja eri aistien kautta. Niissä yhdistyy monta aistia kuten esimerkiksi näkö-, tunto- ja hajuaisti Helmilima-työpajassa ja lisäksi makuaiisti Karkkimaja-työpajassa. Näiden avulla on siis mahdollista sitoa opittavaa lasten aiempiin kokemuksiin. Mietin tämän lisäksi mahdollisuutta käyttää taustamusiikkia keskittymisen tukena ja virittäytymisessä. Lapset voisivat myös esimerkiksi toivoa tiskausmusiikkia loppusiivouksen ajaksi, mikä voisi lisätä motivaatiota arjen taitojen harjoitteluun.

Syntyvät kokemukset ja tunteet on hyvä purkaa työskentelyn aikana turvallisen kerhoryhmän rakentamiseksi. Aineiston kautta nousi esille, että kaikki lapset eivät välttämättä ymmärrä, sitä miten oman työn sanallinen avaaminen on vapaaehtoista ja voi valita miten paljon omasta työstä haluaa kertoa. Työskentelyn purkaminen on tehtävä lasten taitotason mukaan. Lasten kehitystä ja kielitaitoa vastaavasti voi keskustella siitä millaisia tunteita työskentely herätti. Tämä on huomioitu kuvanauhaan valituissa sanapareissa /tykätä-tylsä/, /iloinen-surullinen/ ja /hyvä-huono/. Lisäksi kerholla käytössä on Viitottu Rakkaus -sivuston Lasten tunnemuistokortit (2020). Lapset voivat valita kortin sen mukaan miltä heistä työskentely tuntui tai halutessaan esimerkiksi sen mukaan mikä kuva korteissa kiinnostaa heitä. Tunteiden nimeäminen yhdessä auttaa tunnistamaan niitä ja kehittää lasten tunnetaitoja.

Aineiston analyysi nosti esille ajatuksen siitä, että videoilla kannattaisi käyttää selkokieltä kohderyhmää ajatellen. Ajatus selkokielen käytöstä johti myös selkokielisten askarteluohjeiden toteuttamiseen kerhon materiaalipaketissa. Haastattelussa myös esitettiin, että lapset voisivat toteuttaa itse omat askarteluvideot työpajojen työskentelystä, mikä varmasti tarjoaisi heille osallisuuden kokemuksia. Se voisi olla myös yksi vaihtoehto viimeistä kerhokertaa varten, joka toimintamallissa jätetään lasten toivekerraksi.

Sekä päiväkirja- että haastatteluaineistosta nousi esille tilan ja eri aistien merkitys turvallisen oppimista edistävän ympäristön luomisessa. Tämä auttoi huomaamaan, että kehittämistyössä on huomioitava myös kerhon oppimisympäristön ja lapsen aiemmin koulupäivän aikana kohtaamien tilanteiden vaikutus kerhohetkeen. Monet tilat, joissa lapset viettävät aikaa päivän aikana ovat kakofonisia. Lapset myös saapuvat kerhoon oman kokemusmaailmansa kanssa ja sen huomioimiseen tarvitaan sensitiivistä työtettä. Lapsen näkökulma on huomioitava tilannekohtaisesti ja häntä voidaan tietoisesti auttaa virittäytymään kerhoon.

Haastattelussa oli eri yhteyksissä puhe toimintaympäristöstä ja sen vaikutuksesta oppimiseen. Olin miettinyt yhteisötilan eri tiloja vaihtoehtoina S2-kerhon toteuttamiseen.

Haastatteluaineiston myötä vahvistui ajatus yhteisötilan keittiön käytöstä kerhon toimintaympäristönä, sillä se yhdistyi valittujen työpajojen kanssa sopivasti myös arjen taitojen tukemiseen. Suunnittelin myöhemmin myös keittiötilan sanastoa tukevan toimintaympäristö -kuvakortin.

Haasteellista toiminnassa oli olemassa olevan materiaalin pelkistäminen. Lapsille on hyvä olla olemassa vaihtoehtoja työpajojen materiaaleissa, mutta niitä ei tarvitse tarjota heille valmiina. Olin tehnyt erilaisia malleja ja variaatioita valmiiksi, mutta jälkeen päin ajatellen lapset voivat keksiä niitä myös itse opittuaan perustekniikan. On siis hyvä jättää tilaa myös lasten omalle ajattelulle. Jos aiheesta ladataan kaikki tieto heti työpajan alussa, se ei jätä yhtä paljon tilaa lasten omalle luovuudelle. Oppiminen tapahtuu kuitenkin oman tekemisen kautta, johon lapselle voi antaa välineitä. Ei ole kuitenkaan tarkoitus, että lapset oppivat vain kopioimaan malleja, vaan heille on hyvä antaa mahdollisuus kehittää niistä itse variaatioita.

Koska haastattelusta nousi useampaan otteeseen esille lasten tunnetaitojen tukeminen, päätin ottaa kerhoon toiminnallisina välineinä mukaan tunnekortteja ja lähdin etsimään siihen sopivaa kokonaisuutta. Koska tunnekortteja on lapsille tarjolla paljon erilaisia, päätin valita valmiista tarjolla olevista korteista kohderyhmälle sopivat tunnetaitokortit. Tunnetaitokortit auttavat lapsia tunteiden tunnistamisessa ja nimeämisessä, sekä omien kokemusten pohtimisessa. Hyvät tunnetaidot liitetään lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja kaverisuhteiden luomiseen. Tunnetaitokortit ovat apuväline taitojen harjoitteluun ja niitä voi käyttää esimerkiksi kerhoon virittytymiseen valitsemalla korteista omaa sen hetkistä tunnetilaa kuvaava kortti tai kortti kertomaan millaisia tunteita koulupäivän aikana on ollut? Niitä voi käyttää apuna myös työpajan aikana nousseiden tunteiden nimeämisessä.

13 Eettisyys

Opinnäytetyöprosessissa noudatetaan hyvän tieteellisen käytännön mukaista toimintaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama tutkimuseettinen neuvottelukunta on määritellyt hyvän tieteellisen käytännön mallin, jota noudatetaan kaikilla tieteenaloilla. Sen keskeinen periaate on tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen noudattaminen. Tässä opinnäytetyöprosessissa noudatetaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta, koskien sekä tutkimustyötä että tulosten tallentamista, esittämistä ja arviointia. Työssä noudatetaan avoimuutta ja vastuullista viestintää tulosten julkaisussa. Valmis opinnäytetyö julkaistaan kaikille avoimessa Theseus-julkaisuarkistossa. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen

loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012; Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2017.)

Yhteys työelämän yhteistyökumppaniin on syntynyt opiskeluprojektin ja vapaaehtoistyön myötä. Opinnäytetyön tekijällä ei ole työsuhdetta työelämän yhteistyökumppanin kanssa, eikä hänellä ole aiempaa asiakassuhdetta kehittämisprosessiin osallistuneiden kanssa. Tutkimuksessa kunnioitetaan muiden tutkijoiden työtä ja viitataan heidän julkaisuihinsa Laurea-ammattikorkeakoulun ohjeistuksen mukaan. Opinnäytetyöstä laaditaan Laurea-ammattikorkeakoulun Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opinnäytetyösopimus työelämän yhteistyökumppanin, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin kanssa, jossa määritellään opinnäytetyöprosessissa syntyneen materiaalin käyttöoikeutta koskevat kysymykset. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012; Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2017.)

Ryhmäteemahaastattelussa ei kerätä henkilöiden tunnistetietoja ja aineiston analysointi hoidetaan ilman henkilöön viittaavia tunnistetietoja. Tutkimukseen osallistuvilla raportoidaan tuloksia julkaistaessa ja heille on saatettu ennakkoon tieto, että lopputyöstä tulee julkinen. Tutkimus suunnitellaan ja toteutetaan, sekä syntynyt aineisto tallennetaan ja hävitetään asetettujen vaatimusten mukaisesti. Tutkimusaineiston tallentamiseen liittyvä epäkohta on, että laite, jolla videoiden työstäminen tehtiin ja johon ryhmäteemahaastattelun varmuuskopio on tallennettu, varastettiin opinnäytetyöprosessin aikana. Laitetta ei ole saatu takaisin, mutta se on lukittu ja tyhjennetty etäyhteyden välityksellä, jotta ulkopuoliset eivät pääsisi käsiksi siinä oleviin tietoihin. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012; Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2017.)

14 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää S2- kerho monikulttuuristen lasten osallisuuden ja kotoutumisen tukemiseksi. Sen tarkoituksena on toimia matalan kynnyksen kohtaamispaikkana ja tarjota lapsille mahdollisuus sosiaaliseen kohtaamiseen. Koska kerhon pilotti on siirtynyt tulevaisuuteen, tavoitteiden saavuttamista ei voi vielä toiminnan havainnointiin ja lapsilta saatuun palautteeseen pohjautuen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on julkaissut 24 apukysymystä auttamaan eri toimijoita hahmottamaan edistääkö heidän järjestämänsä toiminta osallisuutta. Käytän näitä apukysymyksiä nyt kehitystyön arvioinnin tukena. Kysymykset on jaoteltu kolmen osa-alueen mukaan 1) osallisuus omassa elämässä, 2) osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa ja 3) osallisuus yhteisestä hyvästä. (Edistääkö toiminta osallisuutta? 2020.)

Ensimmäinen osa-alue, osallisuus omassa elämässä, käsittelee sitä, miten ihmisiä houkutellaan mukaan ja mitä tehdään, jotta yksin jääneet tulisivat löydetyiksi ja kohdatuiksi. S2-kuviskerhon toimintamallissa tehdään yhteistyötä asuinalueen muiden toimijoiden kanssa kerhosta tiedottamisessa ja siihen ilmoittautumisessa. Näin kynnys osallistumiseen madaltuu, kun toimintaa esittelee valmiiksi tuttu taho. Lapsilla on näin myös parempi mahdollisuus kuulla mahdollisuudesta osallistua. Toiminnassa huomioidaan myös se, että siihen voi osallistua myös sivustakatsojana. Kerhon toimintamallissa arvostetaan lasten omia taitoja ja heille tarjotaan mahdollisuus kokeilla eri rooleja toiminnassa. He voivat esimerkiksi halutessaan myös ohjata muita ja myöhemmin auttaa myös pop-up työpajojen ohjauksessa. Lapset voivat vaihtaa ideoita keskenään, mutta he voivat myös opettaa uusia asioita kerhon aikuisille. Näin kerhon avulla voidaan osaltaan tukea osallisuutta ja mahdollisuuksia kodin ulkopuolisiin vuorovaikutustilanteisiin. (Edistääkö toiminta osallisuutta? 2020.)

Toinen osallisuuden osa-alue on osallisuus yhteisössä ja vaikuttamisen prosesseissa. Se jakautuu yhdessä suunnitteluun ja yhteiskehittämiseen, sekä omaehtoiseen ja yhteiseen toimintaan. Kerhon kehittämisprosessissa, osallistujien tarpeita selvitetessä, ei ole kuultu heitä itseään, vaan tarvetta arvioidessa on kuultu yhteisötalon työntekijöitä. Lasten kanssa ei käytetty yhteiskehittämisen menetelmää korona-ajan aiheuttamien muutosten vuoksi. Kohderyhmän kanssa yhdessä suunnittelun ja yhteiskehittämisen osalta osallisuus ei kehittämisprosessissa siis toteudu. Yhdessä suunnittelu ja yhteiskehittäminen on huomioitu toimintamallissa osallistujien ajatusten ja mielipiteiden kuuntelemisessa ja huomioimisessa olosuhteiden mukaan. Tavoitteena on, että lapset valitsevat yhdessä myös viimeisen toimintakerran aiheen. S2-kuviskerhon toimintamallissa osallisuus toteutuu ennen kaikkea lasten mahdollisuudella toteuttaa itseään luovasti. (Edistääkö toiminta osallisuutta? 2020.) Tätä tuki myös haastatteluaineiston tulokset. Haastateltavien mukaan luovan toiminnan työtapojen koettiin lisäävän mahdollisuuksia osallisuuteen ja yhteisiin kokemuksiin.

Kolmas osa-alue on osallisuus yhteisestä hyvästä. Kerhon toimipaikkana on asuinalueen yhteisötalo ja lasten ilmainen välipala järjestyy lahjoituksina alueen toimijoilta. Kerhon toimintamallissa myös pyritään siihen, että eri väestöryhmät kohtaavat. Kerhon toimintamallin toteutuessa S2-kuviskerhon voi nähdä tarjoavan lapsille monia mahdollisuuksia osallisuuden kokemusten syntymiseen. Isola ja työryhmä (2017) kutsuvat osallisuutta edistäviä keinoja osallisuuden palasiksi ja näkee niiden rakentuvan ja murtuvan yksilön elämässä palanen kerrallaan. S2-kuviskerhossa ja pop-up -työpajoissa pyrimme rakentamaan näitä palasia yhdessä pala kerrallaan.

Kun lähdin kehittämään S2-kerhon toimintamallia ja materiaalipakettia Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötalon käyttöön ja olin työtä aloittaessani ajatellut paikan päällä hyödynnettävää kokonaisuutta. Olosuhteiden rajatessa työskentelyn mahdollisuuksia, se kuitenkin synnytti samalla myös uusia. En ollut ajatellut etätyöskentelyn mahdollisuutta tai

materiaalin viemistä sosiaaliseen mediaan. Kehitystyö tapahtui eri tavalla kuin olin työtä aloittaessani ajatellut ja astuin oman mukavuusalueeni ulkopuolelle. En ollut ennen tätä työtä toteuttanut yhtään videota tai editoinut niitä. Erilaisia kuvankäsittelyohjelmia olin kuitenkin käyttänyt, mikä helpotti tekemistä. Uuden oppiminen lisäsi kehitettyyn S2-kerhoon uuden tavan havainnollistaa puhetta ja tekemistä, jota en olisi muuten toteuttanut.

Kerhon kehittäminen oli alun perin ajateltu toteutettavaksi yhdessä lasten kanssa. Kun tämä mahdollisuus peruuntui, valitsin aineistoksi havainnoinnin sijaan työntekijöiden haastattelun. Haastattelumateriaalista nousi kahdella tapaa esille tarve selkosuomen käyttämiselle kerhon toiminnassa. Se tuli esille haastateltavien kokemuksen kautta, mutta tärkeänä herätteenä toimi myös nauhoitetun haastatteluaineiston litterointi. Haastattelua purkaessani pystyin myös reflektoimaan omaa tapaan puhua ja käyttää sanoja. Mietin miltä monisanainen, polveileva ja väliin kesken lauseen suuntaa vaihtava puhetyylini kuulostaa suomen kieltä vasta opettelevasta lapsesta.

Valmista materiaalia, kuvia, ohjeita ja videoita, on myös mahdollisuus jakaa yhteisöalojen kesken. Hakunilan lasten ja perheiden yhteisöalo käyttää materiaalia etäohjauksessa Zoomin välityksellä ja sitä voi myös hyödyntää yhteisöaloiden Facebook-sivuilla. Kerho on tarkoitus toteuttaa suunnitellusti vapaaehtoistyönä sitten, kun yhteisöalo voi taas olla auki. Kaikilla lapsilla ei ole mahdollisuutta osallistua etätoimintaan. Yhteisöaloiden ajatuksena on, että se voi hyödyntää kerhon työpajojen materiaalia myös pop-up-työpajoina. Yhteisöalolla on jatkuva tarve suomen kieltä ja sanoja havainnollistavalle materiaalille. Tämän vuoksi erityisesti kuvanauhat ja selkokieliset ohjeet olivat toivottuja.

Pelkistin ohjeita kehitystyön aikana, mutta etenkin etätyöskentelyssä on tarvetta vieläkin pelkistetyimmälle toiminnalle. Perheillä on kotona rajalliset mahdollisuudet hankkia materiaaleja ja videoista suurin osa sisälsi erikoismateriaaleja. Toisaalta yhteisöalolla toteutettavalla työpajalla on eri näkökulma materiaaleihin, kuin kotona tehtäväksi ajatellulla etätuokiolla. Yhteisöalolla voi tarjota perheille sellaisia mahdollisuuksia, joita kotona ei ole. Näin pääsee paremmin irrottautumaan arjesta ja nauttimaan hetkestä, jolloin erikoismateriaaleille on tarvetta. Jälkikäteen ajatellen tekisin videoilla kuitenkin maalatun sokerilinnan sijaan lumilinnan tai lumilyhdyn ilman erikoisvesiväreillä maalausta, valmistaisin peruslamma ilman monia variaatioita ja Karkkimajan sijaan muotoilisin paahtoleipiä tai vihanneksia, jotta ne toimisivat nyt paremmin etätyöskentelyssä. Yhteisöalolla jaetaan korona-aikana myös ruokakasseja ja ajatuksena on noussut mieleen, olisiko tempauksena mahdollista jakaa perheille myös pieniä askartelupaketteja ohjeineen. Niitä voisi sitten etätuokion aikana toteuttaa yhdessä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää kerhoa tukemaan monikulttuuristen lasten osallisuutta ja kotoutumista, sekä suomen kielen taitoa ja kielitietoisuutta. Valmistuneen materiaalin

avulla on tarkoitus tukea lasten kielitietoisuutta kielirikasteisella toiminnalla ja tukea myös lasten oman äidinkielen ja monikielisuuden arvostusta. Kehitetty materiaali vaikuttaa lupaavalta. Sen käyttö on kuitenkin kiinni myös siitä, kuinka ohjaaja osaa hyödyntää sitä. Usein kuvatukea käytetään vasta silloin, kun huomataan ongelmatilanne. Lasten kannalta on kuitenkin parempi, että kuvatukea käytetään myös muissa tilanteissa. Aikuisen on hyvä mallintaa puhettaan kuvin eri tilanteissa, jolloin lapsi oppii esimerkin kautta käyttämään kuvia oman ilmaisunsa tukena. Haluamme kertoa myös meille tapahtuneista uusista, kivoista ja jännittävistä asioista ja lapsen on vaikea ilmaista itseään, jos hän oppii vain ongelmatilanteiden kautta.

Ohjaustilanteissa käytämme usein myös passiivia, jolloin suomea toisena kielenä puhuva lapsi oppii ilmaisemaan itseään passiivimuodossa. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että kerhossa käytämme kieltä ja taivutamme sanoja mahdollisimman normaalisti ja otamme tekijän mukaan lauseeseen, esimerkiksi sanomme /tarvitaan/ -sanan sijaan /sinä tarvitset/ ja käytämme myös ohjaajina itsestämme minä muotoa eli /tehdään/ -sanan sijaan käytämme muotoa /minä teen/. Koska S2-kuviskerho perustuu vapaaehtoistyöhön, ensimmäinen materiaalipaketin kehityskohde on, että ohjaajille kirjoitetaan lyhyt ohje kuvakommunikaation käytöstä. Heillä ei välttämättä ole aiempaa kokemusta siitä, joten ohje on tarpeellinen. Toimintamallin jatkokehittämisen aiheina voisivat olla yhteisötaide, sekä lasten turvataitojen käsittely. Kehitystyötä on seuraavaksi hyvä jatkaa yhdessä lasten kanssa.

Opinnäytetyön henkilökohtaisena tavoitteena minulla oli kehittyä ohjaajana. Kerhon peruuntuessa ajattelin ensin, että tavoitteeseen on mahdotonta päästä ilman ohjattavia lapsia. Onneksi lähdin miettimään myös muita vaihtoehtoja. Laittaessani liitteitä työhön huomasin, että ero ensimmäisen luonnosvaiheen toimintaohjeeseen on huomattava verrattuna valmiisiin selkokielisiin työpajaohjeisiin. Teoriatietoon ja tiedonkeruuseen käytetty aika näkyy myös lopputuloksessa. Olen päässyt syventämään tietoa monikulttuuristen lasten ja perheiden kanssa työskentelystä reflektiivisen työskentelyn kautta. Myös suhtautumiseni reflektiiviseen työtapaan on syventynyt prosessin aikana. Työn alkaessa tavoitteeni oli tukea lasten suomen kielen taidon kehittymistä, sillä näin sen ensiarvoisen tärkeänä vuorovaikutuksen kannalta. Työn edetessä painopisteeni kuitenkin muuttui lasten oman kulttuuritaustan, äidinkielen ja itsearvostuksen tukemiseen. Haluan myös olla vaikuttamassa siihen, että yhteiskunta näkee monikielisuuden voimavarana ja siihen suhtauduttaisiin positiivisesti. Tämä on kaikkein tärkeintä, jotta lapsilla voisi olla mahdollisuus osallisuuteen ja suomen kielen oppimiseen. Olen kuullut useamman lapsen ja nuoren sanovan, että he eivät kerro vieraille omaa äidinkieltään, koska kokevat tulevansa leimatuksi sen kautta. Tämä on asia, johon haluan tulevaisuudessa pystyä vaikuttamaan.

Lähteet

Painetut

Alitolppa-Niitamo, A. & Säävälä, M. 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä. Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto.

Elämän tärkeät asiat. 2019. Jyväskylä: Pesäpuu ry.

Hansell, K., Palojärvi, A., Björklund, S. & Pärkkä, M. 2020. Kielirikasteinen varhaiskasvatus ja toinen kotimainen kieli avaimina kielitietoisuuteen ja monikielisyysyteen. Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 11 (3). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2018. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Honkasalo, V. 2011. Tyttöjen kesken: monikulttuurisuus ja sukupuolen tasa-arvo nuorisotyössä. Väitöskirja: Helsingin yliopisto. Julkaisuja/Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisotutkimusseura, 109. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseura 2011.

Huhtinen-Hildén, L. & Karjalainen, A. L. 2019. Luova toiminta siltana itseän, toisiin ja osallisuuteen. Teoksessa A. L. Karjalainen (toim.) Luovan toiminnan työtavat. Käsikirja sosiaali- ja terveysalalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Iivanainen, S. 2019. Väriä elämään - kuvallinen ilmaisu hyvinvointia edistämässä. Teoksessa A. L. Karjalainen (toim.) Luovan toiminnan työtavat. Käsikirja sosiaali- ja terveysalalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ishii, S. 2019. Hupsut tupsut. 35 söpöä pientä pörröeläintä. Helsinki: Moreeni

Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpäpöri 33/2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Jagan, A. 2018. Suuri limakirja. Helsinki: Nemo

Järvilehto, P. & Järvilehto, L. 2019a. Pim! Luovuuskortit. Jyväskylä: Tuuma.

Järvilehto, P. & Järvilehto, L. 2019b. Pim! Olet luova. Jyväskylä: Tuuma.

Katisko, M. 2016. Sosiaaliohjaus - Kulttuurisensitiivisyyttä ja globaalien ilmiöiden tunnistamista. Teoksessa J. Helminen (toim.) Sosiaaliohjaus - lähtökohtia ja käytäntöjä. Helsinki: Edita.

Leskelä, L. 2019. Selkokieli. Saavutettavan kielen opas. Espoo: Kehitysvammaliitto.

Meskanen, P. 2017. Iloista rakentelua. Spagettitorni ja leijuvalinna. Helsinki: Nemo

Paavola, H. & Talib, M.-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pietilä, P. & Lintunen, P. 2014. Kielen oppiminen ja opettaminen. Teoksessa P. Pietilä & P. Lintunen (toim.) Kuinka kieltä opitaan. Opas vieraan kielen opettajalle ja opiskelijalle. Helsinki: Gaudeamus.

Piveteau, É. 2018. Sisusta paperilla. 27 kaunista origami-ideaa kotiin. Helsinki: Moreeni.

Puukari, S. & Korhonen, V. 2013. Monikulttuurinen ohjaus kotoutumista tukevassa työssä. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, S. Fägel & M. Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto.

Rapatti, K. 2015. Kielitietoisuus kieliaineiden opetuksessa. Teoksessa A.-K. Mustaparta (toim.) Kieli koulun ytimessä - Näkökulmia kielikasvatukseen. Oppaat ja käsikirjat 2015:15. Helsinki: Opetushallitus.

Räty, M., Siivonen, S., Saarela, J., Laurikainen, H. & työryhmä. 2015. Aistien-menetelmä. 3. uusittu painos. Laurea Julkaisut 44. Vantaa: Laurea-ammattikorkeakoulu.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Stewart, M. 2018a. Lasten suuri askartelukirja. Helsinki: Readme

Stewart, M. 2018b. Marthan askartelu- ja käsityökirja. Helsinki: Readme

Uusitalo-Herttua, M. 2012. Sukupuolisensitiivisyys ja nuorten tukeminen Tyttöjen talossa. Teoksessa S. Aapola-Kari, A. Nivala & T. Tonttila (toim.) Nuorten tukeminen vanhempien erotessa - tutkimusnäkökulmia ja hyviä käytäntöjä. Helsinki: Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto.

Watt, F. 2008. 365 Hauskaa askartelutehtävää. Helsinki: WSOY

Sähköiset

Edistääkö toiminta osallisuutta? 2020. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Viitattu 18.10.2020. <https://thl.fi/documents/966696/3775955/Osallisuuden+osa-alueiden+24+apukysymyst%C3%A4+-+Osallisuuden+palaset+-+p%C3%A4ivitetty+helmikuussa+2020.pdf/0a64fc89-0710-4448-e209-0b4ae828e918?t=1580829201912>

Lasten tunnemuistokortit. 2020. Viitattu 18.10.2020. Viitottu Rakkaus. <https://docs.google.com/viewrng/viewer?url=https://viitotturakkaus.fi/wp-content/uploads/free-downloads-files/temp-files/01149711200.pdf>

Papunetin kuvapankki. 2020. Kuvat: Annakaisa Ojanen, Elina Vanninen, Idogrammi/Sari Kivimäki, Kuvako, Paxtoncrafts Charitable Trust, Sclera, Sergio Palao/ARASAAC & Toisto/Aleksei Zamiatin. Viitattu 18.10.2020. <https://kuvapankki.papunet.net/>

Selkoteksti. 2020. Selkokeskus. Espoo. Viitattu 18.10.2020. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokirjoitusohjeet/>

Julkaisemattomat

Karjalainen, I. 2020a. Työpäiväkirja.

Karjalainen, I. 2020b. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin työntekijöiden haastattelu 12.5.2020 Zoom. Vantaa.

Kuviot

Kuvio1: Kehittämistyön kulku.....	17
-----------------------------------	----

Taulukot

Taulukko 1: Teema-alueiden paikat tutkimuskokonaisuudessa	24
---	----

Liitteet

Liite 1: Esimerkki peruuntunutta kerhoa varten tehdystä toimintaohjeesta (1. luonnosvaihe)	42
Liite 2: Esimerkkikuvia peruuntunutta kerhoa varten tehdyistä mallitöistä (1. luonnosvaihe)	44
Liite 3: Ryhmäteemahaastattelun runko.....	46
Liite 4: Kuvia videoista (2. luonnosvaihe)	47
Liite 5: S2-kviskerhon toimintamalli	48
Liite 6: Sokerilinja-työpajan selkokieline ohje	49
Liite 7: Juoksuhiikka-työpajan selkokieline ohje	50
Liite 8: Helmilima-työpajan selkokieline ohje	51
Liite 9: Karkkimaja-työpajan selkokieline ohje	52
Liite 10: Kuvanauhan ydinsanat (englannin kielirikasteinen)	53
Liite 11: Värit-kvakortti (englannin kielirikasteinen)	55
Liite 12: Muodot-kvakortti (englannin kielirikasteinen)	56
Liite 13: Askartelun substantiivit ja verbit -kvakortti	57
Liite 14: Toimintaympäristö -kvakortti	58
Liite 15: Kvat työpajojen tarvikelatikoista	59
Liite 16: THL:n osallisuuden osa-alueiden 24 apukysymystä	60

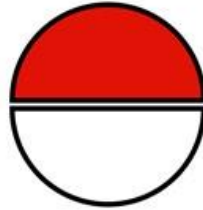
Liite 1: Esimerkki peruuntunutta kerhoa varten tehdystä toimintaohjeesta (1. luonnosvaihe)

Tupsun ohje

1. Välineet

Tupsun tekemiseen tarvitsset neulelankaa, tupsukehikon ja sakset.
Tupsukehikossa on kaksi puoliympyrää, jotka suljetaan lopuksi yhteen.

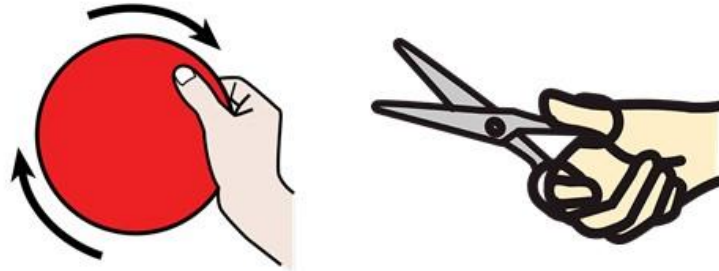

2. Tekniikka

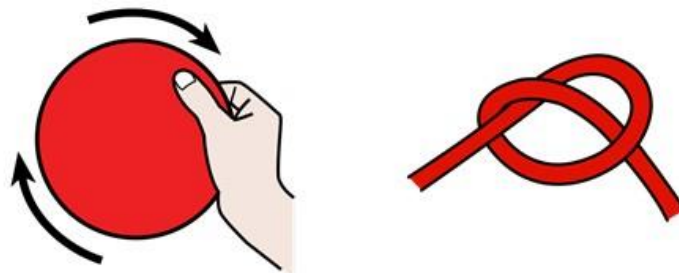
Tupsukehikon puolikas kieputetaan täyteen lankaa, jonka jälkeen sama tehdään toiselle puolikkaalle. Tämän jälkeen puolikkaat kiinnitetään yhteen. Kehikkoon voi kieputtaa lankaa yhdeltä kerältä tai yhdistää useampaa väriä. Myös eri lanka laatuja voi yhdistää keskenään, jolloin tupsuun saadaan struktuuria.

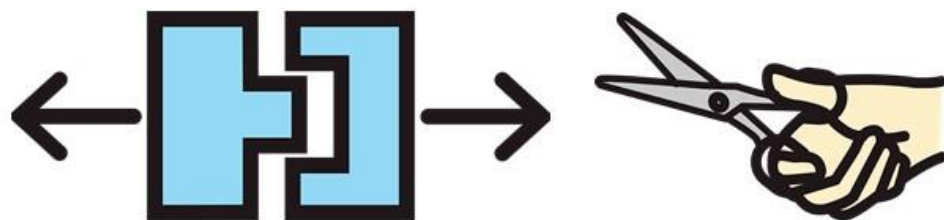
Tämän jälkeen langat leikataan terävillä saksilla auki tupsukehikon välistä.

Kun kaikki langat on leikattu auki, otetaan erillinen lanka, joka kierretään tupsukehikon ympäri ja kiristetään tiukasti kehikon keskelle. Tämän jälkeen lankaan tehdään umpisolmu.

Lopuksi tupsukehikko avataan ja puolikkaat vedetään irti tupsun ympäriltä. Tupsu viimeistellään tasoittamalla epätasaiset langanpäät.

Liite 2: Esimerkkikuvia peruuntunutta kerhoa varten tehdyistä mallitöistä (1. luonnosvaihe)

Kuvat: Irinja Karjalainen/MLL:n Uudenmaan piiri.

Liite 3: Ryhmäteemahaastattelun runko

Ryhmäteemahaastattelurunko

Teemat

1. Yhteisötalon tausta

- yhteisötalon tavoite
- kohderyhmä
- alueen toimijoilta tulleita toiveita
- ajatuksia lasten ja nuorten tarvitsemasta tuesta

2. Luovan toiminnan työtavat

- voi puhua vapaasti luovan toiminnan eri muodoista
- luovat toiminnat kotoutumisen tukemisessa
- luova toiminta osallisuuden edistämässä
- luova toiminta yhteisötalon tavoitteiden tukena

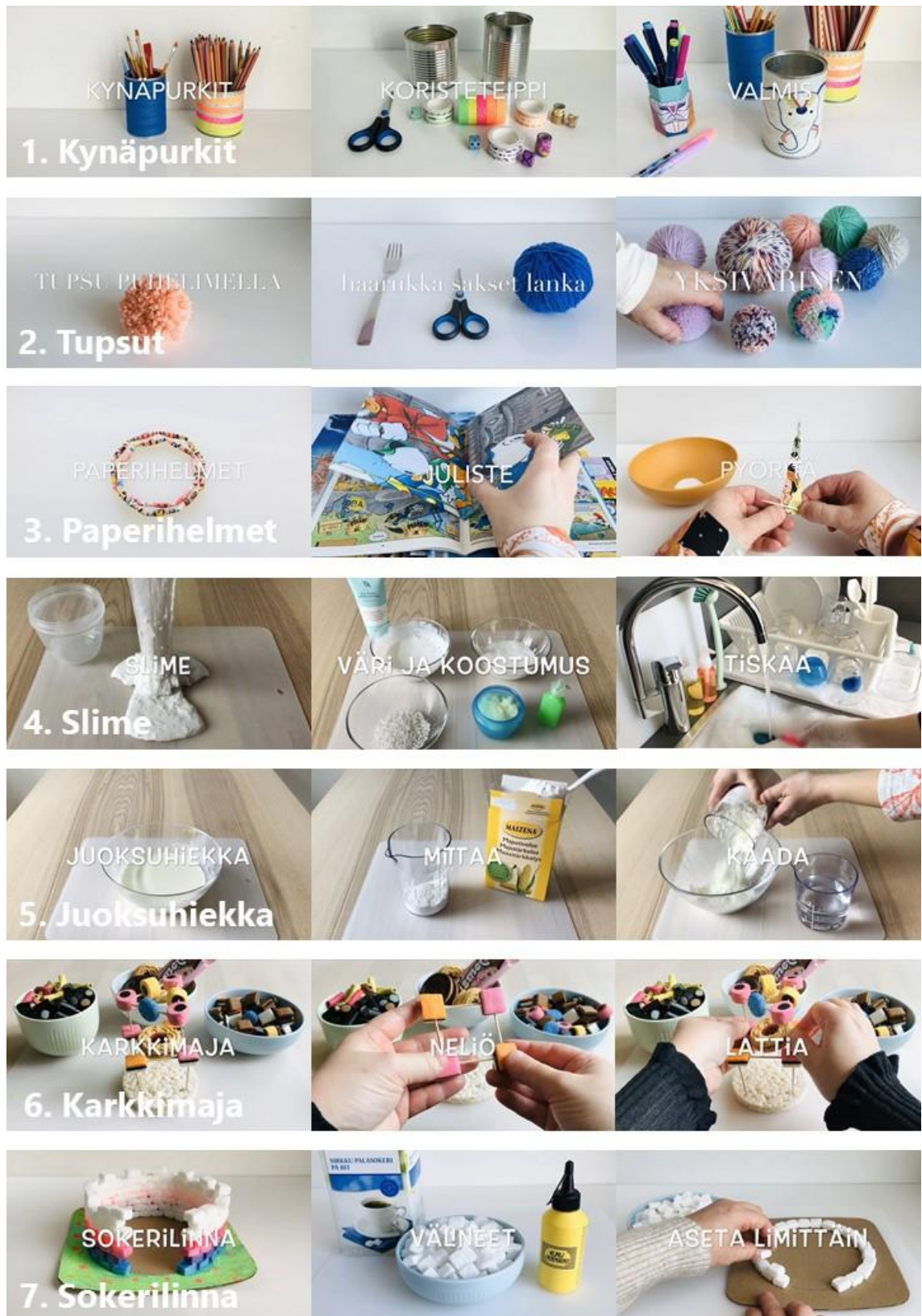
3. S2 ja kielitietoisuus

- kielitietoisuus osana omaa työtä
- S2-toimintaa tukevan materiaalin tarve
- havainnollistaminen

4. Videot ja taidetyöpajat

- neljä mieluisinta aihetta videoista
- plussia ja miinuksia
- ajatuksia toimivuudesta yhteisötalolla
- ajatuksia taidetyöpajan kestosta
- sopiva ryhmäkoko työpajaan

Liite 4: Kuvia videoista (2. luonnosvaihe)

Kuvat: Irinja Karjalainen/MLL:n Uudenmaan piiri.

Liite 5: S2-kuviskerhon toimintamalli

S2-kuviskerho

- Perustiedot
 - **Toimintamallin nimi:** S2-kuviskerho
 - **Toimintamallin lyhyt kuvaus:** Lasten harrastetoimintaa, jossa käytetään luovan toiminnan työtapoja. Tavoitteena on osallisuuden ja kotoutumisen, sekä suomen kielen taidon, kielitietoisuuden ja lapsen oman äidinkielen arvostuksen tukeminen.
 - **Toteutuspaikka:** Hakunilan lasten ja perheiden yhteisötila
 - **Paikkakunta:** Vantaa
 - **Vetäjät:** Kaksi työntekijää/vapaaehtoistyöntekijää
- Toimintamalli lyhyesti
 - Mahdollisuus harrastaa vaikka lapsella ei vielä ole suomen kielen taitoa
 - Selkokielineen ja englannin kielirikasteinen
 - Monikielisyyden näkeminen voimavarana
 - Lapsen oman äidinkielen arvostaminen
 - Lapsen paikalle saapuminen ja läsnäolo itsearvoisen tärkeää, ei painosteta toimintaan
 - Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen tunnistamisen ja nimeämisen kautta
 - Lasten tunnemuistokortit, ViitottuRakkaus
 - Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot
 - Elämän tärkeät asiat -korttipakka, Pesäpuu ry
- Kohderyhmä ja asiakasymmärrys
 - 10 lasta (ilmoittautuminen 8 + kaksi vapaata paikkaa kerhon alkuun)
 - Hakunilan asuinalueen 7-9-vuotiaat monikulttuuriset lapset
 - Lapsen itsetunto ja voimavarat voivat olla alentuneet
 - Huomaa hyvä ja positiivisuuden kautta toimiminen
- Työpajat
 - 1) Sokerilinna
 - 2) Juoksuhiikka
 - 3) Helmilima
 - 4) Karkkimaja
 - 5) Toivekerta
- Kehittämisen vaihe
 - 1. kehittämisvaihe opinnäytetyö
 - 2. kehittämisvaihe kerhon pilotti

Liite 6: Sokerilinna-työpajan selkokielen ohje

Sokerilinna

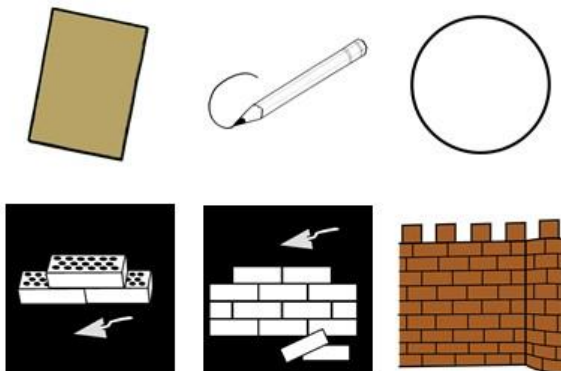
Tarvikkeet

- sokeripaloja
- liimaa
- liimasivellin
- pahvi
- kynä
- vesivärit
- sivellin

Valmistus

1. Piirrä pahville ympyrä
2. Liimaa palat sen päälle
3. Jätä oviaukko
4. Liimaa 2. kerros viistosti päälle
5. Jatka samoin
6. Liimaa ylös joka toinen pala
7. Anna kuivua
8. Maalaa linna vesiväreillä

Selkokielen askarteluohje MLL
Piirokset Papunet

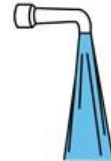
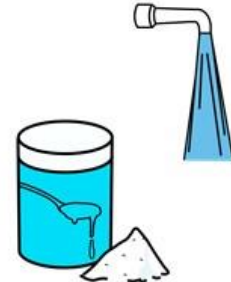
Piirokset: Papunetin kuvapankki, papunet. net, Annakaisa Ojanen, Elina Vanninen, Paxtoncrafts Charitable Trust, Sclera, Sergio Palao/ARASAAC & Toisto/Aleksei Zamiatin.

Valokuva: Irinja Karjalainen/MLL:n Uudenmaan piiri.

Liite 7: Juoksuhiikka-työpajan selkokielen ohje

Tarvikkeet

- kulho
- mitta
- lusikka
- maissitärkkelystä
- vettä

Valmistus

1. Mittaa maissitärkkelystä 2,5 dl
2. Mittaa vettä 1,25 dl
3. Kaada aineet kulhoon
4. Sekoita käsin
5. Tunnustele seosta

Selkokielen askarteluohje MLL
Piirokset Papunet

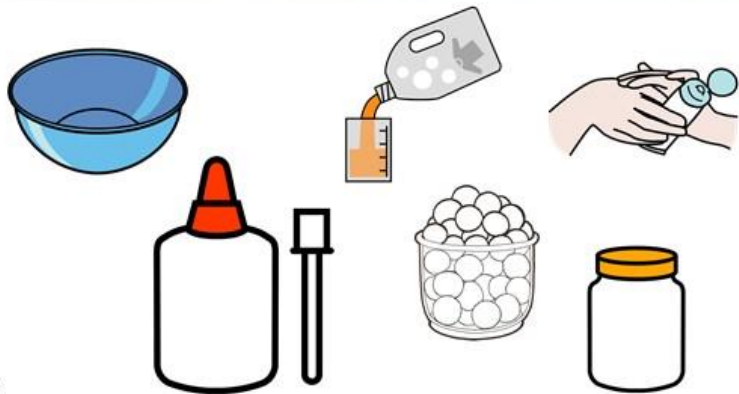
Piirokset: Papunetin kuvapankki, papunet. net, Elina Vanninen, Paxtoncrafts Charitable Trust & Sergio Palao/ARASAAC.

Valokuva: Irinja Karjalainen/MLL:n Uudenmaan piiri.

Liite 8: Helmilima-työpajan selkokielen ohje

Tarvikkeet

- kulho
- lasta
- mitta
- liima
- aktivaattori
- ihovoide
- vaahtohelmiä
- kannellinen purkki

Valmistus

1. Kaada liimaa kulhoon
2. Lisää aktivaattoria vähän kerrallaan
3. Sekoita koko ajan
4. Kun se alkaa olla tahmeaa sekoita käsin
5. Lisää helmet
6. Lisää ihovoidetta

Selkokielen askarteluohje MLL
Piirokset Papunet

Piirokset: Papunetin kuvapankki, papunet. net, Elina Vanninen, Kuvako, Paxtoncrafts Charitable Trust, Sergio Palao/ARASAAC.

Valokuva: Irinja Karjalainen/MLL:n Uudenmaan piiri.

Liite 9: Karkkimaja-työpajan selkokielinen ohje

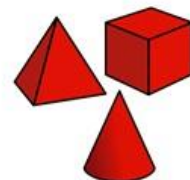
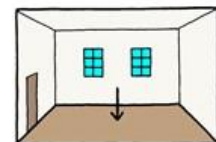
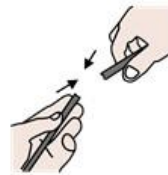
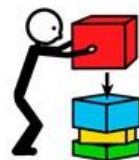
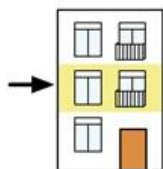
Tarvikkeet

- karkkia
- keksejä
- tikkuja
- riisikakku

Valmistus

1. Tee riisikakusta lattia
2. Yhdistä karkeista ja tikuista eri muotoja
3. Tee 1. kerros
4. Kiinnitä se riisikakkuun
5. Tee 2. kerros ja jatka rakentamista

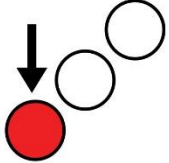
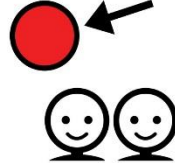

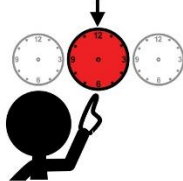
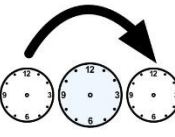

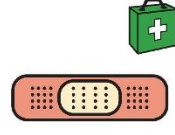
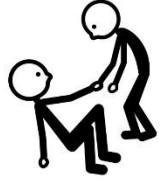

Selkokielinen askarteluohje MLL
Piirroset Papunet

Piirroset: Papunetin kuvapankki, papunet. net, Elina Vanninen, Paxtoncrafts Charitable Trust & Sergio Palao/ARASAAC.

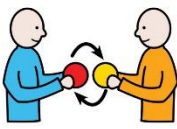

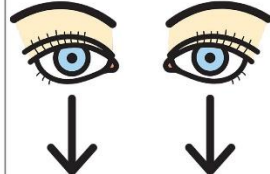

Valokuva: Irinja Karjalainen/MLL:n Uudenmaan piiri.

Liite 10: Kuvanauhan ydinsanat (englannin kielirikasteinen)

 minä I	 sinä you	 tämä this	 se/hän it/he/she
 tykätä like	 tylsä boring	 iloinen happy	 surullinen sad
 nyt now	 sitten/seuraavaksi then/next	 haluta want	 tehdä make
 pestä kädet wash hands	 saippuoida apply soap	 kuivata kädet dry hands	 wc
 haava wound	 laastari plaster/band-aid	 auttaa help	 kadottaa lose
 sairastua become ill	 kuume/kipu fever/pain	 soittaa call	 koti/perhe home/family

kuvatyokalu.papunet.net

kuvatyokalu.papunet.net

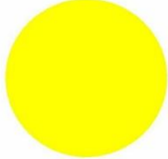

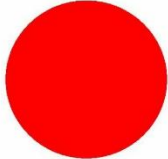
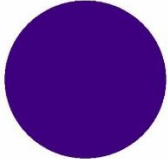
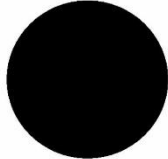
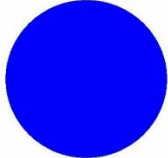

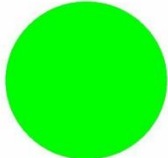

 <p>syödä välipala eat a snack</p>	 <p>juoda drink</p>	 <p>siivota astiat pois clean dishes away</p>	 <p>kiitos thank you</p>
 <p>kyllä/hyvä yes/good</p>	 <p>ei/huono no/bad</p>	 <p>lisää more</p>	 <p>ei enää/loppu no more/end</p>
 <p>vaihtaa exchange</p>	 <p>tarvita need</p>	 <p>katsoa look</p>	 <p>näyttää show</p>
 <p>lopetetaan stop</p>	 <p>siivota clean</p>	 <p>uudestaan again</p>	 <p>hei hei bye-bye</p>

kuvatyoikalu.papunet.net

kuvatyoikalu.papunet.net

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen, Paxtoncrafts Charitable Trust, Sclera & Serigio Palao/ARASAAC.

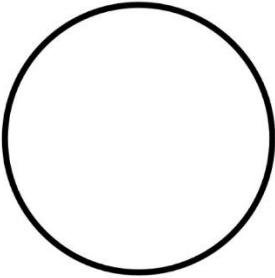
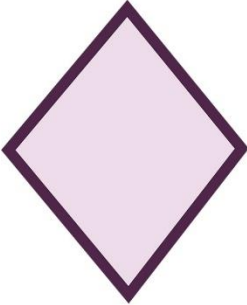
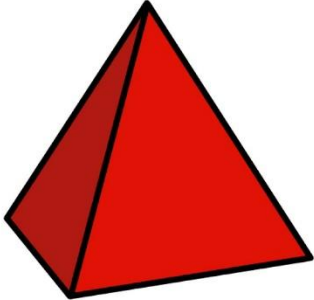
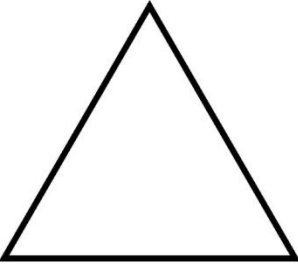
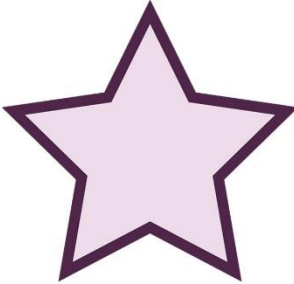
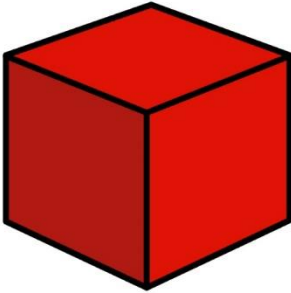
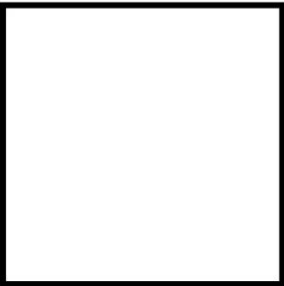
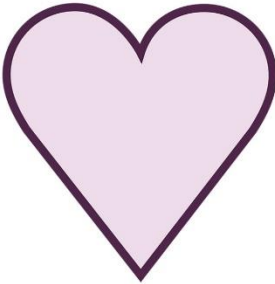
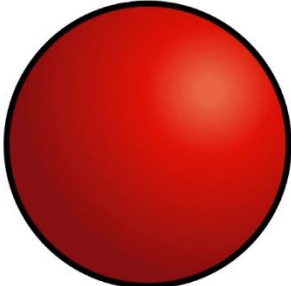

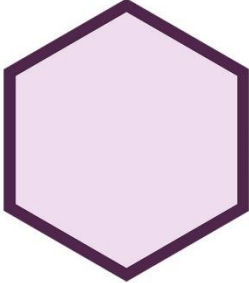
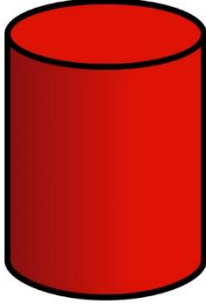
Liite 11: Värit-kuvakortti (englannin kielirikasteinen)

keltainen-yellow 	oranssi-orange 	valkoinen-white
punainen-red 	violetti-violet 	musta-black
sininen-blue 	vaaleanpunainen-pink 	hopea-silver
vihreä-green 	ruskea-brown 	kulta-gold

kuvatyokalu.papunet.net

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen & Sergio Palao/ARASAAC.

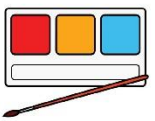

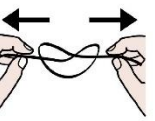

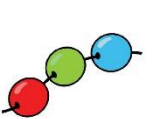
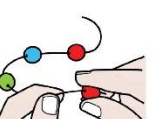

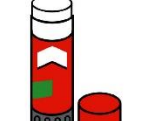

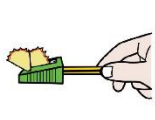

Liite 12: Muodot-kuvakortti (englannin kielirikasteinen)

ympyrä-circle 	vinoneliö-diamod 	pyramidi-pyramid
kolmio-triangle 	tähti-star 	kuutio-cube
neliö-square 	sydän-heart 	pallo-sphere
suorakulmio-rectangle 	kuusikulmio-hexagon 	lieriö-cylinder

kuvatyokalu.papunet.net

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet, Paxtoncrafts Charitable Trust & Sergio Palao/ARASAAC.

Liite 13: Askartelun substantiivit ja verbit -kuvakortti

					
kynä ja paperi	piirtää	värit ja sivellin	maalata	lanka	solmia
					
värikyntät	värittää	värit	sekoittaa	helmi ja lanka	pujottaa
					
sakset	leikata	liima	liimata	palat	yhdistää
					
teroitin	teroitaa	teippi	teipata	mittakuppi	mitata

kuvatyoikal.papunet.net

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Idogrammi/Sari Kivimäki, Paxtoncrafts Charitable Trust, Sergio Palao/ARASAAC & Toisto/Aleksei Zamiatin.

Liite 14: Toimintaympäristö -kuvakortti

kuvatyoakalu.papunet.net

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Elina Vanninen, Kuvako, Paxtoncrafts Charitable Trust & Sergio Palao/ARASAAC.

Liite 15: Kuvat työpajojen tarvikelaitikoista

1. Sokerilinna-työpajan laatikko

2. Juoksuhiekkä-työpajan laatikko

3. Helmilima-työpajan laatikko

4. Karkkimaja-työpajan laatikko

Kuvat: Irinja Karjalainen/MLL:n Uudenmaan piiri.

Liite 16: THL:n osallisuuden osa-alueiden 24 apukysymystä

EDISTÄÄKÖ TOIMINTA OSALLISUUTTA?

1. OSALLISUUS OMASSA ELÄMÄSSÄ

1. Miten houkuttelette mukaan ihmisiä, jotka eivät koe julkisia tiloja turvallisiksi tai jotka vetäytyvät omiin oloihin rahan puutteen tai muiden vaikeuksien vuoksi?
2. Mitä teette, jotta yksin jääneet tulisivat a) löydytyksi, b) kunnioittaen kohdatuiksi, c) vuorovaikutukseen innostetuiksi ja d) palveluihin, toimintaan tai työelämään saatetuiksi?
3. Etsitäänkö toimintaan tai palveluun osallistujan kanssa hänelle sopivia ratkaisuja? Millä tavalla?
4. Voiko toimintaan osallistua halutessaan vain sivusta-katsojana tai pienellä ja satunnaisellakin panoksella?
5. Saako osallistuja olla toimija eikä toiminnan kohde? Miten se tehdään käytännössä?
6. Saako osallistuja kokeilla erilaisia rooleja? Miten se tehdään käytännössä?
7. Järjestättekö tapahtumia ja toimintaa, jossa ihmiset voivat irrottautua hetkeksi arjesta? Millaisia?

2. OSALLISUUS YHTEISÖISSÄ JA VAIKUTTAMISEN PROSESSEISSA

YHDESSÄ SUUNNITTELU JA YHTEISKEHITTÄMINEN

8. Onko osallistujien tarpeita selvittäessä kuultu osallistujia itseään? Miten?
9. Käytetäänkö palvelussa tai toiminnassa jotakin yhteiskehittämisen menetelmää? Esim. kokemusasiantuntijuus, kehittäjäasiakkuus, fokusryhmä, asiakasraati tai jokin aivan uusi menetelmä.
10. Millaista yhteiskehittämistä tai yhteistuotantoa teette? Esim. kokemusasiantuntijan vastaanotto tai kyläjuhlien järjestäminen yhdessä muiden toimijoiden kanssa.
11. Muotoillaanko palvelua yhdessä asiakkaiden kanssa palvelumuotoilun tai muun tuotekehityksen työkalun avulla? Mitä teette käytännössä?
12. Millä tavalla yhteis- tai tuotekehittämiseen osallistuva voi seurata työnsä vaikuttavuutta?
13. Kerätäänkö yhteiskehittämisen myötä kertynyttä kokemustietoa talteen ja hyödynnetäänkö sitä paikallisesti tai valtakunnallisesti? Onko tähän luotu pysyvä rakenne?
14. Pyritäänkö yhteiskehittäminen vakiinnuttamaan pysyväksi käytännöksi julkisen sektorin toimialoilla? Miten?

OMAehtoINEN JA YHTEINEN TOIMINTA

15. Annetaan osallistujille erilaisia tilaisuuksia toteuttaa itseään tai ilmaista ajatuksiaan tai mielipiteitään? Esim. piirtämällä, maalaamalla, kirjoittamalla, kuvaamalla tai muulla tavoin luovasti.

16. Millä tavoin kaikkein heikoimmassa asemassa olevat saavat osaamisensa näkyviin niin, että siitä seuraa arvostusta ja kiitosta myös oman viiteryhmän ulkopuolelta?
17. Etsitäänkö keinoja, joilla osallistujat voivat vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin lähipiirissä, elinympäristössä tai laajemmin? Mitä nämä keinot ovat?
18. Lisätäänkö kansalais- ja demokratiataitoja? Esim. vapaan sivistystyön keinoin, opintopöirein, avoimin tiloin tai maahanmuuttajien kielitaitoon panostamalla.
19. Toteuttavatko osallistujat yksin tai yhdessä vertaisten ja ammattilaisten kanssa isompia tai pienempiä projekteja, joilla osallistujat saavat tärkeiksi kokemilleen asioille näkyvyyttä? Esim. pop up -tapahtuma, kansalaisopiston kurssi, asennekampanja, mielipidekirjoitus, kokemustietoisku, avoin tila, flash mob, osallistavaa tiedettä tai kulttuuria.
20. Miten rohkaisette osallistujia köyhyyden torjuntaan tai syrjinnän ehkäisemiseen?

3. OSALLISUUS YHTEISESTÄ HYVÄSTÄ

21. Luodaanko toiminnassa yhteisiä tiloja ja yleishyödyllistä toimintaa, jossa ihmiset voivat kohdata toisensa tasavertaisina ilman, että ihmisten ongelmat tai taustat määrittäisivät kohtaamista? Pyritäänkö toiminnassa aktiivisesti siihen, että eri väestöryhmät kohtaavat?
22. Tarjoaako toiminta mahdollisuuden luoda yhteistä hyvää eli sosiaalista ja jopa taloudellista arvoa a) muille toimintaan osallistuville ja b) laajemmin paikallisessa yhteisössä? Esim. virkistys, ympäristönhoito; yhteisten tilojen viihtyvyyden, yhteisötaiteen, harrastusmahdollisuuksien tai sosiaalisen toiminnan yhteistuotanto; tietojen ja taitojen jakaminen; osuuskuntiin osallistuminen; yhteisöllisen hyvinvoinnin ja luottamuksen rakentaminen.
23. Tarjoaako toiminta mahdollisuuden nauttia paikallisen yhteisöllisyyden hyvistä puolista? Esim. merkityksellisuuden kokemus osana yhteisöä, yhdenvertaisuuden kokemus, luottamus, yhteisöllinen hyvinvointi, toisten ihmisten seura, tiedot ja taidot.

OSALLISUUTTA EDISTÄVIEN RAKENTEIDEN LUOMINEN

On tärkeää, että yllä mainitut hyvät osallisuutta edistävät keinot juurtuvat osaksi jatkuvaa toimintaa.

24. Millaisia osallisuutta lisääviä rakenteita toiminnassa luodaan? Miten? Esimerkkejä rakenteista: osallisuusohjelma, kunnan ja kansalaistoimijat yhteen tuova toimintamalli (esimerkiksi kumppanuuspöytä tai kumppanuusrahoitus), verkosto, osallisuutta edistävä säännöllinen yleishyödyllinen toiminta, osallisuuden edistämisestä vastaava työntekijä, luovia toimintamalleja työssään käyttävä kiertävä kulltuurituottaja tai luova pedagogi, sosiaalityön asiakkaiden ja kansalaisopiston yhteiskehittämä ja -tuottama säännöllisesti järjestettävä kurssi.

Osallisuuden palaset

Kysymykset on kehitetty THL:ssä osana Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokran ja Euroopan sosiaalirahaston toimintalinjan 5 hankkeiden Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Tavoitteena on edistää erityisesti heikoimmassa asemassa olevien osallisuutta. THL.FI/SOKRA > OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN MALLIT

